

**UNIVERZITA KARLOVA
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**Postavení znalce v mezinárodním soukromoprávním
kontextu**

Expert Witness in International Private Law Context

**Zpracovatel: Mgr. Lukáš Eichinger, MBA
červen 2020**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 218 739 znaků včetně mezer.

V Praze dne 22. června 2020

Mgr. Lukáš Eichinger, MBA

Poděkování

Velice děkuji paní prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc., konzultantce mé rigorózní práce za cenné připomínky a za pomoc při jejím zpracování.

Obsah

1 Úvod	5
2 Rozhodné právo	12
2.1 Kolizní autonomie	12
2.2 Omezení kolizní autonomie	14
2.3 Kolizní pravidla	14
2.4 De lege ferenda	15
3 Odpovědnost znalce	17
4 Znalec v českém mezinárodním právu soukromém	19
4.1 Úprava znalectví	19
4.1.1 Jmenování znalců	20
4.1.1.1 <i>Bezúhonnost a slib</i>	22
4.1.1.2 <i>Judikatura</i>	23
4.1.2 Seznam znalců a tlumočnicků	23
4.1.2.1 <i>Krajský soud</i>	24
4.1.2.2 <i>Ministerstvo spravedlnosti</i>	25
4.1.2.3 <i>Pečeť</i>	25
4.1.2.4 <i>Potřebné pomůcky</i>	25
4.1.2.5 <i>Vyškrtnutí ze seznamu</i>	26
4.1.2.6 <i>Judikatura</i>	26
4.1.3 Výkon znalecké činnosti	27
4.1.3.1 <i>Mlčenlivost</i>	27
4.1.3.2 <i>Poměr k věci</i>	28
4.1.3.3 <i>Použití pomůcek</i>	28
4.1.3.4 <i>Znalecký deník</i>	29
4.1.3.5 <i>Poradní orgány ministra spravedlnosti</i>	29
4.1.3.6 <i>Ustanovení znalce</i>	30
4.1.3.7 <i>Judikatura</i>	31
4.1.4 Odměňování a náhrada nákladů	32
4.1.4.1 <i>Odměňování a náhrada nákladů ústavům</i>	33
4.1.4.2 <i>Mimořádně obtížný posudek</i>	34
4.1.4.3 <i>Rozhodnutí o odměně</i>	34
4.1.4.4 <i>Judikatura</i>	36
4.1.5 Znalecká činnost ústavů	37
4.1.5.1 <i>Zápis ústavu do seznamu</i>	38
4.1.5.2 <i>Podání posudku a náklady</i>	39
4.1.5.3 <i>Judikatura</i>	40
4.1.6 Znalci nezapsaní do seznamu	40
4.1.6.1 <i>Judikatura</i>	41
4.1.7 Cizí znalci vs české prostředí	41
4.1.8 Názor na úpravu znalectví	42
4.2 Činnost znalce v mezinárodním právu soukromém	44
5 Znalec v mezinárodním právu soukromém obecně	46
5.1 Úprava mezinárodní a Evropské unie	46
5.1.1 <i>Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech</i>	46

občanských a obchodních	
5.1.2 Nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech	47
5.1.3 Pravidla vnitřního trhu Evropské unie	50
5.2 Vybrané národní úpravy postavení znalce	53
a) Bulharská úprava	54
b) Italská úprava	54
c) Maďarská úprava	55
d) Maltská úprava	56
e) Německá úprava	56
f) Polská úprava	57
g) Rumunská úprava	58
h) Ruská úprava	59
i) Slovenská úprava	60
j) Španělská úprava	61
k) Ukrajinská úprava	61
l) Kypr – hraniční bod mezi kontinentálním právem a common law	62
m) Spojené království	62
n) Spojené státy americké	63
6 Znalec ve smlouvách o právní pomoci	64
6.1 Smlouvy o právní pomoci	64
a) Smlouva s Afghánistánem	65
b) Smlouva s Albánií	66
c) Smlouva s Alžírskem	67
d) Smlouva s Austrálií	68
e) Smlouva s Bahamami	69
f) Smlouva s Belgií	70
g) Smlouva s Běloruskem	71
h) Smlouva s Bosnou a Hercegovinou	72
i) Smlouva s Bulharskem	73
j) Smlouva s Černou Horou	74
k) Smlouva s Fidži	75
l) Smlouva s Francií	76
m) Smlouva s Gambií	77
n) Smlouva s Gruzii	78
o) Smlouva s Chorvatskem	80
p) Smlouva s Itálií	81
q) Smlouva s Jemenem	82
r) Smlouva s Jižní Afrikou	84
s) Smlouva s Kanadou	85
t) Smlouva s Keňou	86
u) Smlouva s Korejskou lidově demokratickou republikou	87
v) Smlouva s Kosovem	88
w) Smlouva s Kubou	89
x) Smlouva s Kyprem	90

y) Smlouva s Kyrgyzstánem	91
z) Smlouva s Lesothem	93
za) Smlouva s Maďarskem	94
zb) Smlouva s Makedonií	95
zc) Smlouva s Moldavskem	96
zd) Smlouva s Mongolskem	98
ze) Smlouva s Nauru	99
zf) Smlouva s Novým Zélandem	100
zg) Smlouva s Polskem	101
zh) Smlouva s Rakouskem	102
zi) Smlouva s Rumunskem	103
zj) Smlouva s Ruskem	104
zk) Smlouva s Řeckem	105
zl) Smlouva se Slovenskem	107
zm) Smlouva se Slovinskem	108
zn) Smlouva se Srbskem	109
zo) Smlouva se Svazijskem	111
zp) Smlouva se Sýrií	112
zq) Smlouva se Španělskem	113
zr) Smlouva s Tongou	114
zs) Smlouva s Tuniskem	115
zt) Smlouva s Tureckem	116
zu) Smlouva s Ukrajinou	116
zv) Smlouva s Uzbekistánem	117
zw) Smlouva s Velkou Británií (Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska)	119
zx) Smlouva s Vietnamem	120
6.2 Principy postavení znalců ve smlouvách o právní pomoci	121
6.2.1 Beztrestnost	122
6.2.2 Předvolání	122
6.2.3 Úřední osoba	123
6.2.4 Znalečné	123
7 Závěr	124
8 Seznam zkratk	129
9 Seznam literatury	190
10 Abstrakt	142
11 Abstract	144

1 Úvod

Mezinárodní právo soukromé je soubor právních norem, které jsou určeny výlučně pro úpravu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem a tvoří zvláštní odvětví právního řádu. Každý stát má své vlastní mezinárodní právo soukromé. Vedle právní úpravy těchto vztahů zařazujeme do mezinárodního práva soukromého také právní úpravu postupu soudů a jiných orgánů a účastníků, popř. jiných osob, a vztahů mezi nimi vznikajících v řízení o soukromoprávních věcech, v němž se vyskytuje mezinárodní prvek. Soubor norem obsahujících tuto právní úpravu se označuje jako mezinárodní právo procesní.¹

Činnost znalce v mezinárodním soukromoprávním kontextu se projevuje zejména v případě, kdy je dané řízení vedeno orgánem jednoho státu a vyvstane potřeba vykonání procesního úkonu, který je třeba provést ve druhém státě. Tímto úkonem je právě např. podání znaleckého posudku, doručování písemností. Výkon pravomoci soudů je projevem státní moci, tuzemský orgán proto nemůže (bez souhlasu) vykonávat úkony na území jiného státu, protože by tím zasahoval do jeho státní svrchovanosti. Tuzemský orgán proto musí v zásadě požádat orgán cizího státu o provedení tohoto úkonu. Této součinnosti se říká právní pomoc ve styku s cizinou.

Právní pomoc ve styku s cizinou se velmi často poskytuje na základě mezinárodní smlouvy nebo na základě vzájemnosti. Jestliže je tuzemský orgán požádán o právní pomoc, jedná se o právní pomoc pasivní. Jestliže tuzemský orgán žádá o poskytnutí právní pomoci, jde o právní pomoc aktivní. Právní pomoc lze odepřít (i) nespadá-li provedení

¹ Srov. KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. S. 27.

dožadovaného úkonu do pravomoci dožadovaného českého justičního orgánu; náleží-li však jeho provedení do pravomoci jiného justičního orgánu nebo do pravomoci jiných českých orgánů, bude dožádání postoupeno k vyřízení orgánu k tomu povolnému; (ii) žádá-li se o provedení úkonu, který se přičí českému veřejnému pořádku.²

Doručování písemností na žádost cizích orgánů se děje doručením formálním nebo doručením prostým. Pokud se jedná o doručení formální, postupuje se stejně jako v případě tuzemského dožádaného orgánu³ s tím, že písemnost musí být opatřena ověřeným překladem.⁴ Není-li písemnost opatřena ověřeným překladem, přistoupí se k doručení prostému, které znamená, že dožádaný soud doručí písemnost, je-li ochoten ji přijmout. Cizí soud nebo úřad nesmí použít pohružku donucovacích prostředků, protože by se přičila českému veřejnému pořádku a byla by proto důvodem pro odepření právní pomoci.⁵ Z důvodu nemožnosti provádět procesní úkon na území jiného státu se zpravidla nezasílá písemnost přímo adresátovi.

V případě žádosti českého soudu o poskytnutí právní pomoci orgánem cizího státu, bude tento postupovat v zásadě podle svých procesních předpisů. Doručení provedená na dožádání českého justičního orgánu cizím orgánem, jakož i důkazy před ním provedené jsou účinné, i když nejsou v souladu s předpisy cizího práva, vyhovují-li předpisům českým.⁶ Pokud má být písemnost doručena formálním způsobem, je nutné v zásadě připojit její ověřený překlad. Taktéž písemnosti zasílané do ciziny nesmějí obsahovat pohružku donucovacích prostředků. Na dožádání českého soudu může v zahraničí daný procesní úkon provést i český zastupitelský orgán.

² Srov. § 103 ZMPS.

³ Srov. § 45 až 50l o.s.ř.

⁴ Srov. § 105 ZMPS.

⁵ Srov. § 103 písm. b) ZMPS.

⁶ Srov. § 107 ZMPS.

Může se jednat o: (i) doručení osobám ve státě, kde vykonává působnost, je-li to přípustné podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde úkon má být proveden; (ii) doručení českým občanům ve státě, kde úkon má být proveden, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a výslech takových občanů jako svědků, znalců nebo účastníků řízení; (iii) na základě zmocnění ministerstva zahraničních věcí výslech svědků, znalců a účastníků řízení, jakož i jiné úkony procesní, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden. Český zastupitelský orgán postupuje přiměřeně podle předpisů pro dožadující justiční orgán a úkony jím provedené mají tytéž účinky, jako kdyby je provedl justiční orgán sám.⁷

Zejména otázky právní pomoci ve styku s cizinou jsou předmětem úpravy řady dvoustranných a mnohostranných mezinárodních smluv závazných pro Českou republiku. Ve vztahu k členským státům Evropské unie se použijí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie, nařízení Rady (ES) č. 1206/2001/ES o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech a směrnice č. 2003/8/ES o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech (implementováno do českého právního řádu zákonem č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie).

Co se týká mnohostranných mezinárodních smluv, tak se jedná zejména o Úmluvu o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a

⁷ Srov. § 106 ZMPS.

obchodních (Haagská úmluva o důkazech)⁸, Haagskou úmluvu o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních,⁹ Haagskou úmluvu o přístupu k soudům,¹⁰ Haagskou úmluvu o civilním řízení,¹¹ Haagskou úmluvu o řízení v občanských právních věcech¹² a Evropskou úmluvu o předávání žádostí o právní pomoc.¹³ Účinných dvoustranných smluv, kterými je Česká republika vázána a kde je upraveno postavení znalců v soukromoprávních věcech, je 50. Celkem je však smluv o právní pomoci v účinnosti daleko více. Česká republika má v současnosti se 71 zeměmi sjednány (s některými i více druhů) smlouvy o právní pomoci (jsou nazvány i jako konzulární, rozhodčí, o vydávání zločinců, o předávání odsouzených k výkonu trestu apod.). V některých úmluvách o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních není však postavení znalců v soukromoprávních věcech vůbec řešeno.

České soudy postupují v řízení podle českých procesních předpisů, přičemž všichni účastníci mají rovné postavení při uplatňování svých práv. Zejména se bude jednat o znalecký posudek, doručení písemnosti. Na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, neodporuje-li žádaný postup veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze svědky, znalce a účastníky řízení vyslechnout i přísežně. To platí i tehdy, je-li třeba v cizině předložit

⁸ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

⁹ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí 85/1982 Sb., o Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

¹⁰ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí 58/2001 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o mezinárodním přístupu k soudům.

¹¹ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 72/1966 Sb., o Úmluvě o civilním řízení.

¹² Úmluva č. 60/1909 ř.z., o řízení v občanských právních věcech, učiněná dne 17. července 1905 mezi Rakousko-Uherskem, Německou říší, Belgickem, Dánskem, Španělskem, Francouzskem, Itálií, Lucemburskem, Norskem, Nizozemskem, Portugalskem, Rumunskem, Ruskem, Švédskem a Švýcarskem, ve znění Protokolu č. 3/1927 Sb. z. a n., o poskytnutí možnosti přístupu k mezinárodní úmluvě o civilním řízení soudním, sjednané v Haagu dne 17. července 1905, dalším státům, a ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 84/1930 Sb. z. a n., o přístupu Estonska, Lotyšska a Jugoslávie k mezinárodní úmluvě o civilním řízení soudním, sjednané v Haagu dne 17. července 1905.

¹³ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 110/2000 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o předávání žádostí o právní pomoc, ve znění Dodatkového protokolu č. 90/2005 Sb. m. s.

přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků.¹⁴

Pokud neupravuje mezinárodní smlouva jinak, postupují svá dožádání tuzemské soudy cizím orgánům prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti.¹⁵ Konkrétní postup při poskytování právní pomoci se bude s příslušným státem řídit podle příslušné mezinárodní smlouvy. Tento styk je možné uskutečnit jako: (i) diplomatický (Ministerstvo spravedlnosti postoupí dožádání Ministerstvu zahraničních věcí, a to českému zastupitelskému úřadu, který věc předá ministerstvu zahraničním věcí cizího státu), (ii) konzulární (Ministerstvo spravedlnosti postoupí dožádání Ministerstvu zahraničních věcí, a to českému zastupitelskému úřadu, který věc předá příslušnému úřadu cizího státu), (iii) meziministerský (mezi ministerstvy spravedlnosti), (iv) přímý (dožádání se zašle přímo dožádanému orgánu) a (v) dožadující orgán zašle dožádání ústřednímu orgánu příslušného smluvního státu.

Výběr znalců a jejich činnost upravuje v České republice zákon o znalcích a tlumočnících.¹⁶ Znalci jsou jmenováni ministrem spravedlnosti (popř. předsedy krajských soudů). Po složení znaleckého slibu jsou zapsáni do seznamu znalců a tlumočníků. Tyto seznamy jsou vedeny krajskými soudy, jsou veřejně přístupné, a z nich jsou znalci vybíráni. Výjimečně lze ustanovit i odborníka nezapsaného do seznamu znalců. Takový odborník musí nejdříve složit znalecký slib do rukou soudce. Rozhodčí senát může ustanovit k téže otázce více znalců k podání společného posudku, nebo může dát znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.

¹⁴ Srov. § 104 ZMPS.

¹⁵ Podle § 102 ZMPS.

¹⁶ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

Vedle znalců zapsaných do seznamu mohou být jako znalci ustanovovány také znalecké ústavy. Znaleckými ústavami jsou právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů. Seznam znaleckých ústavů vede a o zápisu do něj rozhoduje ministerstvo spravedlnosti. Poskytování znalecké činnosti nesmí být v rozporu s povahou právnické osoby nebo předmětem její činnosti.¹⁷ Činnost znalce je v České republice zákonem¹⁸ omezena pouze na české státní občany (resp. české znalecké ústavy), nicméně podle § 4 odst. 2 téhož zákona lze v odůvodněných případech tuto podmínku prominout.

Zamyslíme-li se ještě nad odpovědností znalce za obsah podaného znaleckého posudku, pak není pochyb o tom, že je zcela jednoznačná, a to podle ustanovení § 10 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících, který říká: „*Odpovědnost znalce není dotčena ani v oné části posudku, o níž bylo konzultováno.*“ K tomu přistupuje navíc hrozba trestněprávní sankce znalce v § 346 trestního zákoníku „*křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek*“.¹⁹

Znalci působí v trestním řízení, správním řízení, civilním řízení, rozhodčím řízení a v řízení o investičních sporech. Významná úloha jim přísluší zvláště v rozhodčím řízení, kde se vyjadřují k odborným otázkám z různých vědních oborů, které rozhodce osobně nemusí znát. Práce se však zabývá pouze řízením soudním.

Tato práce si klade za úkol zmapovat a zanalyzovat mezinárodní právo soukromé z pohledu znalce, protože se podle mého mínění jedná o

¹⁷ Srov. § 21 až 23 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

¹⁸ Viz § 4 odst. 1 písm. a) ZZT.

¹⁹ Srov. POLÁČEK, B., ATTL, J. *Posudek znalce a podnik*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. S. 12.

oblast, která je velmi významná, a na našem knižním trhu není stále dostatek relevantní odborné literatury.

2 Rozhodné právo

2.1 Kolizní autonomie

Podle Smlouvy o fungování Evropské unie platí, že jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Evropské unie pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném členském státě, než se nachází příjemce služeb. Za služby se pokládají výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby zahrnují zejména mj. činnosti v oblasti svobodných povolání. Činnost znalce lze zahrnout pod tato povolání. Aniž jsou dotčena ustanovení kapitoly týkající se práva usazování, může poskytovatel služby za účelem jejího poskytnutí dočasně provozovat svou činnost v členském státě, kde je služba poskytována, za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá svým vlastním státním příslušníkům.²⁰

Vyskytuje-li se ve smlouvách uzavíraných znalcem mezinárodní prvek, přichází v úvahu volba rozhodného práva. Uplatní se proto smluvní autonomie při volbě rozhodného práva.²¹ Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu nebo pouze pro její část. Strany se mohou kdykoli dohodnout, že se smlouva bude řídit jiným právem, než kterým se dosud řídila v důsledku předchozí volby podle tohoto článku nebo na základě jiných ustanovení tohoto nařízení. Žádná změna rozhodného práva provedená po uzavření smlouvy se

²⁰ Srov. čl. 56 a 57 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

²¹ Srov. čl. 3 Nařízení Řím I nebo čl. 3 Římské úmluvy.

nedotýká její formální platnosti a ani se nepříznivě nedotýká práv třetích osob.

V případě, že všechny ostatní prvky pro situaci významné se v okamžiku volby nacházejí v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, není volbou práva, kterou strany učinily, dotčeno použití ustanovení práva této jiné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit. V případě, že se všechny ostatní prvky pro situaci významné se v okamžiku volby nacházejí v jednom nebo více členských státech, není volbou jiného rozhodného práva stranami, než je právo členského státu, dotčeno použití těch ustanovení práva EU, případně v podobě, v jaké je provedeno v členském státě sídla soudu, od nichž se nelze smluvně odchýlit.²² Před volbou práva má však samozřejmě přednost úprava přímá.

Za volbu práva nelze považovat jednostranné ustanovení ve znaleckém posudku, které by obsahovalo výhradu o tom, že znalec nese odpovědnost výlučně podle předpisů svého sídla. Takové prohlášení znalce nepředstavuje volbu práva podle článku 3 Nařízení Řím I a zásadně není pro vymezení kolizního statusu odpovědnosti znalce nikterak právně významné. Z kolizního pohledu mezinárodního práva soukromého je takové prohlášení obsažené ve znaleckém posudku či jakékoli jiné jednostranné prohlášení znalce o omezení odpovědnosti podle předpisů určitého státu v podstatě nicotné. Mohlo by být významné výlučně tehdy, bylo-li učiněno před uzavřením smlouvy mezi

²² Srov. čl. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).
Dostupné na [vid. 2015-10-10]:
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:jl0006&from=CS>

znalcem a objednatelem, a pokud se stalo součástí konsenzu o smlouvě mezi těmito stranami.²³

2.2 Omezení kolizní autonomie

V případě, pokud objednatel sjednává službu znalce pro svou osobní potřebu, může se jednat o případ, na který se vztahuje ochrana spotřebitele.²⁴ Tento faktor může výrazně omezit kolizní autonomii stran. Spotřebitelská ochrana se však nepoužije na smlouvu, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti a která je odlišná od smlouvy, jejímž předmětem je právo k užívání nemovitosti.²⁵ Je diskutabilní, zda se toto ustanovení dotýká i smlouvy o vypracování znaleckého posudku k tomuto účelu.

2.3 Kolizní pravidla

Při absenci volby rozhodného práva se použije Nařízení Řím I. Podle něj v míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno je právo rozhodné určeno tak, že se pro smlouvu o poskytování služeb řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště.²⁶ Podle

²³ Srov. BĚLOHLÁVEK., A. J. *Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 257-258.

²⁴ Srov. čl. 6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:j10006&from=CS>

²⁵ Srov. čl. 6 odst. 4 písm. c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:j10006&from=CS>

²⁶ Srov. čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:j10006&from=CS>

únikové doložky²⁷ není-li možné určit rozhodné právo, řídí se smlouva právem země, s níž je nejúžeji spojena.

2.4 De lege ferenda

Ve spojených věcech C-372/09 a C-373/09 rozhodovaných soudním dvorem EU byly služby soudních znalců prohlášeny za služby ve smyslu čl. 57 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Článek 57 stanoví, že *„za služby se podle Smluv pokládají výkony poskytované zpravidla za úplatu“*. To znamená, že jde o hospodářskou činnost, což je unijní terminologický ekvivalent českému pojmu podnikání, a proto se na ni vztahují požadavky stanovené judikaturou pro transparentnost podmínek zápisu do příslušného registru. Tuto problematiku je nutné posuzovat i s ohledem na svobodu usazování podle čl. 49 a násl. SFEU, zejm. na uznávání odborné kvalifikace získané v jiném členském státě, s ohledem na právní jistotu žadatele a na nárok na soudní přezkum rozhodnutí o zápisu. Vrchní soud v Praze v rozsudku ve věci pod sp. zn. Cmz 38/92 uvádí, že *„znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti; znalecká činnost tedy je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 obchodního zákoníku, podnikatelskou činností.“*

Na základě výše uvedeného je možné učinit závěr, že znalecká činnost je službou, hospodářskou činností soutěžících znalců v konkurenčním vztahu. Má-li být nastaven transparentní systém pro vstup znalců na trh, je potřeba nastavit takový systém, aby naplnil

²⁷ Srov. čl. 4 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:j10006&from=CS>

pravidla hospodářské soutěže. Tato povinnost vyplývá pro členské státy z čl. 101 SFEU v kombinaci s čl. 4 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii. Nejvhodnějším řešením je vstup do systému po splnění kvalifikačním kritérií a dalších podmínek stanovených zákonem, neboť pouze takové řešení zamezí cílenému výběru konkrétní osoby a zároveň směřuje k výraznému omezení potenciálních korupčních rizik.²⁸

Návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech si klade za cíl především stabilizovat a zkvalitnit výkon znalecké činnosti. V souladu s právem Evropské unie se zavádí právní nárok na zápis do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů po splnění předem stanovených kritérií. Dále se navrhuje zakotvit širší možnost přezkoumávání znaleckých posudků a klade se větší důraz na jejich kontrolu. Předpokládá se rovněž zavedení určitých metodologických či jiných standardů, postupů a pravidel. Zároveň má dojít i k revizi systému odměňování a k navýšení znalečného. Předpokládá se rovněž změna týkající se seznamu oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti a zavedení elektronické evidence znaleckých posudků.²⁹

²⁸ Více ŠEVČÍK, P., ULLRICH, L. *Znalecké právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. S. 22-24.

²⁹ Dostupné na [vid. 2017-05-10]: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/103-16-navrh-zakona-o-znalcich-znaleckych-kancelarich-a-znaleckych-ustavech-t-24-5-2016.aspx>

3 Odpovědnost znalce

Odpovědnost znalce vůči třetím osobám lze rozdělit na smluvní a mimosmluvní. Při smluvní odpovědnosti záleží na tom, zda se jedná o smlouvu ve prospěch třetí osoby nebo s ochranným účinkem. Je-li uzavřena smlouva ve prospěch třetí osoby, zakládá se jejím prostřednictvím nárok této osoby. V případě ochrany se osoba spoléhá na skutečnosti stvrzené znalcem.

Při mimosmluvní odpovědnosti znalce vůči třetím osobám může jít o případy, kdy rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z předmluvního jednání, je bez ohledu na to, zda došlo ke skutečnému uzavření smlouvy, právo, které se použije na smlouvu nebo které by se na ni použilo, kdyby byla uzavřena. Nemůže-li být rozhodné právo takto určeno, je jím (i) právo země, ve které škoda vznikla, bez ohledu na zemi, v níž došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a zemi nebo země, ve kterých nastaly nepřímé následky uvedené skutečnosti, nebo (ii) mají-li strany obvyklé bydliště ve stejné zemi v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, právo této země, nebo (iii) vyplývá-li ze všech okolností případu, že je mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z předmluvního jednání, zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v (i) a (ii), právo této jiné země.³⁰

Většinu případů, kdy je uplatňována mimosmluvní odpovědnost znalce, je nutné posuzovat podle kolizní úpravy mimosmluvních závazků.³¹ Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy,

³⁰ Srov. čl. 12 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:116027&from=CS>

³¹ Srov. BĚLOHLÁVEK., A. J. Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 261.

kteře vznikají z civilních deliktů, je právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projevíly nepřímé následky této skutečnosti.³² Mají-li však osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země.³³ Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země výše uvedená, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.³⁴

³² Srov. čl. 4 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:116027&from=CS>

³³ Srov. čl. 4 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

³⁴ Srov. čl. 4 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

4 Znalec v českém mezinárodním právu soukromém

4.1 Úprava znalectví

V České republice je činnost znalce upravena v zákoně o znalcích a tlumočnících³⁵ ve znění prováděcí vyhlášky ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících³⁶ a Organizačního pokynu ministra spravedlnosti, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost.³⁷ Zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací má zásadní význam zejména ve sporech, které zpravidla vyžadují zpracování znaleckého posudku. Při podání nikoli řádného znaleckého posudku může docházet jak k prodlužování řízení, tak i k případným újmám účastníků řízení.³⁸

Účelem je zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před orgány veřejné moci, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob. Upravují se podmínky výkonu znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, podmínky činnosti znaleckých ústavů, působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké činnosti a odpovědnost za správní delikty při výkonu znalecké činnosti. Znaleckou činnost mohou vykonávat pouze znalci zapsaní do seznamu

³⁵ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

³⁶ Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

³⁷ Organizační pokyn ministra spravedlnosti č.j. 41/2010-OD-ZN, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Srov. Sněmovní tisk 322/0. Poslanecká sněmovna 2011. Novela zákona o znalcích a tlumočnících.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=322&CT1=0>

znalců; znaleckou činnost vykonávají také ústavy. Osoby nezapsané do seznamu znalců mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny znalci jen výjimečně.³⁹

Podle § 24 ZZT orgán veřejné moci může ustanovit znalcem osobu, která není zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek a která s ustanovením vyslovila souhlas, a) není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán, b) nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést, c) jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady. Takto ustanovený znalec nemůže podat posudek, dokud nesložil do rukou orgánu, který jej ustanovil, slib. Z uvedeného je možné dovodit, že lze přizvat i cizince jako znalce. Z praxe rozhodčích soudů vedle toho vyplývá, že jako znalec v mezinárodní obchodní arbitráži je nejčastěji ustanoven cizinec.⁴⁰

Česká úprava znalectví vychází z modelu obecné soudní registrace znalců. V zahraničí je úprava roztržštěná. Vedle obecné soudní registrace, existuje registrace u příslušného soudu, podle druhu řízení nebo je znalec pouze přizván pro jednotlivý případ.

4.1.1 Jmenování znalců

Znalce jmenuje (i odvolává) pro jednotlivé obory ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen. Jmenovat znalcem lze toho, kdo: je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky,

³⁹ Srov. § 1 a 2 ZZT.

⁴⁰ Srov. POLÁČEK, B., ATTL, J. *Posudek znalce a podnik*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. S. 11.

nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky, je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu, je bezúhonný [osoba, která nebyla pravomocně odsouzena (i) za úmyslný trestný čin, nebo (ii) za nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti znalce (tlumočnicka), pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena],⁴¹ nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona, má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má jako znalec působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedena, má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat a se jmenováním souhlasí.

Ministr spravedlnosti jmenuje a odvolává pro jednotlivé obory znalecké činnosti a pro odvětví těchto oborů znalce, kteří jsou pracovníky ústředních orgánů, vysokých škol, vědeckých a výzkumných ústavů, a dále ty, kteří jsou označení ústředními orgány. Dále jmenuje znalce z oboru práva pro oblast právních vztahů k cizině, jakož i znalce, u nichž si jmenování a odvolání vyhradil. Předsedy krajských soudů pověřuje ministr spravedlnosti jmenováním a odvoláváním znalců v ostatních případech; příslušný je předseda krajského soudu, v jehož obvodu má znalec bydliště. Výběr znalců provádějí v součinnosti se státními orgány, vědeckými institucemi, vysokými školami a hospodářskými i společenskými organizacemi krajské soudy. Při označení vhodných osob pro funkci znalce nejsou orgány, vědecké instituce, vysoké školy a organizace omezeny na vlastní pracovníky. Při výběru znalců přihlížejí krajské soudy též k osobám, které o jmenování požádaly. Pro každý obor je třeba jmenovat tolik znalců, aby jejich počet stačil krýt potřebu posudků, aniž by jednotliví znalci museli být

⁴¹ Srov. § 4 odst. 2 ZZT.

neúměrně zatěžování výkonem znalecké činnosti. Krajské soudy provedou potřebná šetření a zajistí písemnými doklady všechny podmínky pro jmenování znalcem.

4.1.1.1 Bezúhonnost a slib

Podmínku bezúhonnosti nesplňuje fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin, nebo za nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti znalce, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Ke jmenování znalcem dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Návrhy na jmenování znalce mohou podat orgány veřejné moci, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti nebo nadace, jestliže to vyplývá z předmětu jejich činnosti. Znalcem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá. Orgány a organizace, jakož i sbory pro znalecké otázky se na žádost ministra spravedlnosti, popřípadě předsedy krajského soudu vyjadřují, zda navrhovaný znalec splňuje podmínky pro jmenování.

Znalec je povinen složit slib do rukou toho, kdo jej jmenoval. Slib zní: „Slibuji, že při své znalecké činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.“⁴²

⁴² Srov. § 3 až 6 ZZT a § 1 až 3 prováděcí vyhlášky.

4.1.1.2 *Judikatura*

Podle usnesení ÚS sp. zn. II ÚS 153/2004 každému, kdo požádá o jmenování znalcem, nevzniká, ani při splnění všech zákonných podmínek, právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl. Jmenování do funkce znalce tudíž nelze považovat za právo každého občana. Dále pak podle rozsudku NSS ze dne 4.2.2004, sp. zn. 6 A 57/2002 procesní úprava odvolávání znalce v zákoně o znalcích a tlumočnících obsažena není. Ze skutečnosti, že rozhodnutí o odvolání znalce zasahuje do jeho práv a povinností, však nevyplývá toliko příslušnost správních soudů k ochraně tohoto veřejného subjektivního práva (§ 2 SŘS), nýbrž je nutno konzistentně dovodit rovněž aplikaci správního řádu (viz jeho § 1), byť s vědomím značné specifičnosti rozhodování v těchto případech. Pokud totiž zvláštní právní předpis procesní pravidla, podle nichž musí správní orgán postupovat při vydání rozhodnutí nebo náležitosti rozhodnutí neupravuje, je třeba subsidiárně použít procesní předpis, kterým je správní řád.

Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 A 160/1999 rozhodnutí ministra spravedlnosti o odvolání znalce představuje autoritativní rozhodnutí orgánu státní správy, které má vliv na již existující subjektivní práva a povinnosti dané osoby. Takovýto akt proto podléhá soudnímu přezkumu, a to bez ohledu na to, že toto rozhodnutí není nijak formálně označeno a není vydáno na základě stanoveného procesu.

4.1.2 Seznam znalců a tlumočnicků

Jmenovaní znalci se po složení slibu zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků. Seznamy znalců vedou krajské soudy, v jejichž obvodu

má znalec místo trvalého pobytu, popřípadě místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince; krajský soud při zapsání do seznamu znalců a tlumočnicků přidělí znalci, který dosud nemá přiděleno identifikační číslo osoby, identifikační číslo osoby poskytnuté správcem základního registru osob. Ústřední seznam znalců vede ministerstvo spravedlnosti; seznam se zasílá krajským soudům. Seznamy znalců jsou veřejně přístupné.

4.1.2.1 Krajský soud

U každého krajského soudu se vede seznam znalců a tlumočnicků. Zapisují se do něho všichni znalci jmenovaní ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, kteří mají bydliště v obvodu krajského soudu. Seznam obsahuje oddíl pro zápis znalců a oddíl pro zápis tlumočnicků. Člení se způsobem stanoveným ministerstvem spravedlnosti na základní obory, z nichž některé podle rozsahu se člení na odvětví. Seznam znalců a tlumočnicků a jeho doplňky i změny zasílá krajský soud ministerstvu spravedlnosti, krajskému státnímu zastupitelství, Policii České republiky - správě příslušného kraje a krajskému úřadu vyšetřování, okresním soudům, krajským úřadům a okresním státním zastupitelstvím ve svém obvodu. Krajské a okresní soudy zajistí, aby seznam znalců a tlumočnicků byl veřejně přístupný u soudů tak, aby do něj mohl každý nahlédnout. Na tuto možnost upozorní soud vývěskou v soudní budově. Na žádost fyzických a právnických osob sdělují krajské a okresní soudy znalce z žádaného oboru a odvětví. Změní-li znalec bydliště, je povinen to neprodleně sdělit krajskému soudu, v jehož obvodu je zapsán do seznamu. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků, vedený ministerstvem spravedlnosti, je souhrnem seznamů krajských soudů; člení se na obory (odvětví) jako krajské seznamy. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků obsahuje

kromě údajů uvedených v krajských seznamech též údaj o tom, u kterého krajského soudu je znalec do seznamu zapsán.

4.1.2.2 Ministerstvo spravedlnosti

Vedle ústředního seznamu znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti seznam ústavů, od nichž lze žádat posudky. Tento seznam se skládá ze 2 oddílů. V prvním oddílu se vedou v patrnosti ústavy a jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost; ve druhém oddílu vědecké ústavy, vysoké školy a organizace, od nichž mohou státní orgány ve zvlášť obtížných případech žádat znalecké posudky. Vědecké ústavy a organizace oprávněné podávat znalecké posudky v oboru státního tajemství stanoví ministr spravedlnosti v součinnosti s ministrem vnitra, popřípadě s ministrem národní obrany. Zápisy do seznamu uveřejňuje ministerstvo spravedlnosti v Ústředním věstníku.

4.1.2.3 Pečeť

Znalci užívají k výkonu své funkce kulaté pečeti v jednotné úpravě, která obsahuje státní znak, jméno znalce s uvedením znalecké funkce. Správa soudů vydá znalci potvrzení opravňující ho k objednávce a převzetí pečeti na jeho náklad.

4.1.2.4 Potřebné pomůcky

Nemá-li organizace, u níž znalec je v pracovním poměru, přístroje, jiná zařízení a materiály, jichž je nezbytně třeba k provedení znaleckého

úkonu, je povinna vydat o tom znalci potvrzení, na jehož podkladě požádá znalec jinou organizaci o potřebnou pomoc v rozsahu stanoveném zákonem. Jestliže by organizace odepřela umožnit znalci použití příslušných prostředků, může znalec požádat předsedu krajského soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán, o pomoc. Předseda krajského soudu projedná věc přímo s touto organizací. Jestliže by se touto cestou nedosáhlo nápravy, obrátí se předseda krajského soudu o pomoc na orgán nadřízený organizaci a v případě potřeby projedná ministerstvo spravedlnosti rozpor s příslušným ústředním orgánem. Náklady, které znalec uhradil organizaci za použití jejich prostředků, uplatní v rámci nákladů, které vznikly podáním posudku.

4.1.2.5 Vyškrtnutí ze seznamu

Jestliže je znalec z funkce odvolán nebo zemře, vyškrtně ho krajský soud ze seznamu. U znalců jmenovaných ministrem spravedlnosti vyrozumí ministerstvo spravedlnosti o odvolání z funkce nebo o smrti krajský soud, v jehož obvodu má znalec bydliště.⁴³

4.1.2.6 Judikatura

Podle stanoviska R 41/1993 důvodem pro přibrání jako znalce osoby v seznamu soudních znalců nezapsané (§ 24 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., ve znění zákonů jej měnících a doplňujících) nemůže být sama o sobě okolnost, že je s případem seznámena a podávala již v této věci odborné vyjádření. Okolnost, že přibraný znalec již před podáním znaleckého posudku vyslovil na věc určitý názor, může být důvodem pochybnosti o jeho nepodjatosti.

⁴³ Srov. § 7 ZZT a § 4 až 7 prováděcí vyhlášky.

4.1.3 Výkon znalecké činnosti⁴⁴

Znalci jsou povinni vykonávat znaleckou činnost řádně, ve stanovené lhůtě, oboru a odvětví, pro které byli jmenováni. Znalci jsou oprávněni vykonávat znaleckou činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu jsou zapsáni. Orgány veřejné moci ustanovují zpravidla znalce, kteří jsou zapsáni v seznamu toho krajského soudu, v jehož obvodu má orgán veřejné moci sídlo nebo pracoviště, a to po předchozím projednání se znalcem. Znalec je povinen vykonávat svou činnost osobně. Jestliže to vyžaduje povaha věci, je znalec oprávněn přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek; tuto okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí uvést v posudku. Odpovědnost znalce není dotčena ani v oné části posudku, o níž bylo konzultováno.

4.1.3.1 *Mlčenlivost*

Znalec je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení; to neplatí, použije-li informace o těchto skutečnostech přiměřeným způsobem pro vědecké nebo vzdělávací účely. Mlčenlivosti jej může zprostit orgán veřejné moci, který jej ustanovil, nebo ten, pro nějž znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. O povinnosti mlčenlivosti je znalec povinen tyto osoby písemně poučit. Mlčenlivosti může tyto osoby zprostit orgán veřejné moci, který znalce ustanovil, nebo ten, pro nějž znalec znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal.

⁴⁴ Srov. § 8 až 16 ZZT a § 8 až 15 prováděcí vyhlášky.

4.1.3.2 Poměr k věci

Znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti. Jakmile se znalec dozví o skutečnostech, pro které je vyloučen, oznámí to neprodleně; stejnou povinnost mají i účastníci řízení. O tom, zda znalec je vyloučen, rozhoduje orgán, který jej pro podání posudku ustanovil. O tom, kdy znalec může odepřít podání posudku a kdy mu nemůže být podání posudku uloženo, platí pro jednotlivé druhy řízení obdobně ustanovení o svědcích.

Nejde-li o žádný z výše uvedených případů; je znalec povinen podat posudek, jestliže byl ustanoven znalcem v řízení před orgánem veřejné moci. Odmítne-li znalec bez vážného důvodu provést úkon, sdělí to orgán veřejné moci krajskému soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán. Podává-li znalec v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací na jejich žádost posudek mimo řízení před orgány veřejné moci, poskytuje tuto odbornou pomoc na základě dohody v rámci výkonu své funkce. Podává-li znalec posudek písemně, je povinen každé jeho vyhotovení podepsat a připojit otisk pečeti.

4.1.3.3 Použití pomůcek

Je-li toho k podání posudku třeba, je znalec oprávněn používat přístrojů, jiných zařízení a materiálů organizace, u níž pracuje; ve výjimečných případech, jestliže to je k podání posudku nezbytné, je povinna též jiná organizace, která má potřebné přístroje, zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití. Tuto povinnost nemá organizace, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu.

Organizace má vůči znalci nárok na náhradu nákladů, které jí použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly.

4.1.3.4 Znalecký deník

Znalci jsou povinni vést znalecký deník. Do deníku zapisují provedení všech posudků, jejich předmět, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh a den jejich proplacení. Znalecký deník se skládá z průběžně číslovaných a pevně spojených listů. Krajský soud opatří deník pečeti s uvedením počtu listů deníku. Deník je možno vést v listinné nebo elektronické podobě. Krajský soud se přesvědčuje občasnými prohlídkami, zda deníky jsou řádně vedeny. Dohled nad prováděním těchto prohlídek vykonává ministerstvo spravedlnosti.

4.1.3.5 Poradní orgány ministra spravedlnosti

V oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, se zřizují jako poradní orgány ministra spravedlnosti sbory pro znalecké otázky; jejich členy jmenuje ministr spravedlnosti z řad znalců. Pro rozhodování o členech si ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu může vyžádat vyjádření poradního orgánu, stanovisko profesních sdružení nebo zájmových sdružení sdružujících znalce.⁴⁵ Úkolem sborů pro znalecké otázky je zejména spolupůsobit při jmenování znalců, stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalcem, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny.

⁴⁵ Srov. § 25e ZZT.

4.1.3.6 Ustanovení znalce

Státní orgán vyžaduje posudek především od ústavu specializovaného na znaleckou činnost, a není-li ho v příslušném oboru nebo není-li to z důvodu hospodárnosti možné, od znalce zapsaného v seznamu krajského soudu, v jehož obvodu má státní orgán sídlo. Jestliže v seznamu krajského soudu není zapsán znalec příslušného oboru nebo jestliže pro to svědčí vážné důvody, přibere státní orgán znalce zapsaného v seznamu jiného krajského soudu. Jestliže státní orgán hodlá ustanovit znalcem osobu, která není zapsána v seznamu znalců, ověří si podle potřeby předpoklady této osoby pro podání posudku. Znalec zapsaný v seznamu se při znaleckém úkonu odvolá na složený slib. Znalec nezapsaný v seznamu znalců složí slib před podáním posudku.

Při vyžádání znaleckého úkonu uloží státní orgán v mezích stanovených zákonem znalci lhůtu, ve které má být úkon proveden; před stanovením lhůty je podle okolností nutno se znalcem projednat, zda může v zamýšlené lhůtě úkon provést. V naléhavých případech může státní orgán žádat spěšné provedení znaleckého úkonu; v tomto případě se uvede v opatření, kterým je znalec ustanoven, výslovně, že je žádáno spěšné provedení úkonu, a stanoví se lhůta k jeho provedení.

Příslušný orgán, který v řízení ustanovil znalce, vymezí ve svém opatření jeho úkol, podle okolností případu též formou otázek tak, aby se znalec zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba jeho odborných znalostí. V posudku uvede znalec popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek). Písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k

poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti. Na poslední straně písemného posudku připojí znalec znaleckou doložku, která obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku. Znalec je povinen písemný posudek na požádání státního orgánu osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit. Při ústním posudku podaném do protokolu uvedou se též údaje, které jsou předmětem znalecké doložky.

Posudky mimo řízení provádějí znalci na základě dohody s občanem nebo organizací; jinak platí přiměřeně ustanovení o znaleckých posudcích v řízení. Důvody, pro které je znalec vyloučen z úkonu, a důvody, pro které může odmítnout podání posudku v řízení před státním orgánem, platí též v případech uvedených výše.

4.1.3.7 Judikatura

Podle rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 324/2005 je znalec osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení. Soudy volají znalce k jednání zpravidla jen tam, kde vznikají pochybnosti o správnosti nebo úplnosti posudku. Soudy např. neprovádějí výslech znalce ve věcech, v nichž znalec nemůže danou problematiku svou výpovědí objasnit více, než se stalo v písemném posudku.

Podle stanoviska R 1/1998-II znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme

stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.

4.1.4 Odměňování a náhrada nákladů

Znalec má za podání posudku právo na odměnu. Je-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, řídí se odměna ustanoveními prováděcí vyhlášky. Odměna se stanoví podle množství účelně vynaložené práce a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit. Odměna se může přiměřeně krátit, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě. Není-li odměna určena podle prováděcí vyhlášky, řídí se smlouvou mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek objednala. Odměna se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec povinen z odměny odvést.

Je-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, má znalec dále právo na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem. Těmito náklady jsou zejména cestovní výdaje, náhrada ušlého výdělku při předvolání k orgánu veřejné moci, věcné náklady a náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce. Jestliže znalec přibral konzultanta, má nárok na náhradu nákladů s tím spojených jen tehdy, jestliže orgán veřejné moci, který jej znalcem ustanovil, s přibráním konzultanta vyslovil souhlas. Vůči organizaci, u níž znalec je v pracovním poměru, nemá při předvolání k orgánu veřejné moci nárok na náhradu mzdy. Je-li odměna dohodnuta na základě smlouvy a není-li ve smlouvě mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek zadala, dohodnuto jinak, je v odměně zahrnuta i náhrada

nákladů.

Odměnu a náhradu nákladů je znalec povinen vyúčtovat zároveň s podáním posudku. Její výši určí orgán, který ustanovil znalce, a to bez zbytečného odkladu, nejpozději do 2 měsíců od podání posudku. Odměnu a náhradu hotových výdajů je třeba uhradit bez zbytečného odkladu po jejich přiznání, nejpozději do 30 dnů. Krajský soud, v jehož seznamu je znalec zapsán, dohlíží na úměrnost a úplnost účtovaných odměn občasnými kontrolami.

4.1.4.1 Odměňování a náhrada nákladů ústavům

Ústavům a jiným pracovištím vykonávajícím znaleckou činnost náleží za výkon této činnosti odměna a náhrada nákladů (znalečné). Odměna příslušející znaleckému ústavu se stanoví podle sazeb odměn za znalecké posudky, pokud je znalecký posudek podáván v řízení před soudem, jiným státním orgánem nebo orgánem vykonávajícím na základě zákona veřejnou správu, a znalecký ústav byl k podání znaleckého posudku ustanoven orgánem, který řízení vede. V případech, kdy je pro podání znaleckého posudku znaleckým ústavem vyžadována zvláštní odborná specializace, lze sazbu odměny příslušející znaleckému ústavu zvýšit až o 50 %. Nejde-li o podání znaleckého posudku orgánu veřejné moci, náleží znaleckému ústavu znalečné ve výši odpovídající smluvní ceně účtované znaleckým ústavem za odborné posudky, expertizy nebo obdobné úkony. Státní orgán je oprávněn znalečné snížit, byl-li znalecký úkon proveden opožděně nebo nekvalitně.

4.1.4.2 Mimořádně obtížný posudek

Je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, může být ve zvlášť odůvodněných případech odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o 20 %. Jde-li o posudek, kterým je přezkoumáván posudek jiného znalce, může být odměna zvýšena až o 10 %. Je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci, může být odměna zvýšena až o 50 %. Zvýšení lze slučovat. U často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečnostech, zejména v provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení, popřípadě laboratorního postupu, snižují se hranice sazeb o 20 %. Je-li k provedení znaleckého posudku třeba méně než jedné hodiny, náleží odměna za celou hodinu. Poslední započatá hodina se započte celá, s výjimkou případu, kdy znalec v této době pokračuje v dalším znaleckém úkonu.

4.1.4.3 Rozhodnutí o odměně

Státní orgán, který si vyžádal znalecký posudek, rozhodne o odměně a náhradě nákladů, popřípadě o náhradě mzdy znalce v rámci řízení, v němž byl znalecký úkon proveden. Při určování výše odměny za znalecký úkon se hodnotí především: povaha a rozsah úkonu a stupeň odborné kvalifikace potřebné k jeho provedení, a to v každé z položek provedeného úkonu, charakter a účelnost pomocných prací (při znaleckém úkonu je studium spisu zpravidla součástí úkonu), přiměřenost doby trvání úkonu, a to též porovnáním s obdobnými odbornými úkony a částkami odměn za ně účtovanými, dodržení stanovené lhůty znalcem, zejména bylo-li uloženo spěšné provedení

úkonu, a zda úkon spočíval v přezkoumávání posudku provedeného jiným znalcem. V rozhodnutí, kterým se určuje odměna a náhrada nákladů, popř. náhrada mzdy, se uvedenou důvody, podle kterých bylo rozhodnuto o jednotlivých položkách, z nichž se skládá odměna a náhrada nákladů, popř. náhrada mzdy. Státní orgán je oprávněn stanovit odměnu v rámci sazby snížené až na polovinu, jestliže znalec provedl úkon opožděně nebo nekvalitně. Jde-li o zvlášť závažný případ nekvalitního provedení úkonu, může státní orgán odměnu odeprít.

Znalec, který podává posudek, má nárok na náhradu cestovních a jiných výdajů, a to podle obecných předpisů o náhradě cestovních, stěhovacích a jiných výdajů při pracovních cestách. Mezi hotové výdaje náleží i částky, které znalec zaplatil za použití zařízení nebo pomůcek organizaci při provádění znaleckého úkonu a za pomocné práce; na náhradu mzdy za dobu strávenou podáním ústního znaleckého posudku při jednání před státním orgánem, včetně čekací doby a doby strávené na cestě k jednání a zpět, jestliže jde o dobu, která se kryje s jeho pracovní dobou.

Znalec má nárok na poskytnutí zálohy na úhradu nákladů. Při poskytování záloh znalci na úhradu hotových výloh spojených s úkonem, postupuje se tak, aby nedocházelo k přeplatkům. Náhrada hotových výloh se poskytuje znalci na základě předložených dokladů; obdobně se postupuje v případech, kdy znalec účtuje odměnu, kterou poskytl za provedení pomocných prací jiné osobě. Za pomocné práce lze přiznat náhradu vyplacené odměny v souladu se mzdovým (platovým) tarifem platným pro takové nebo obdobné činnosti. Při uplatnění nároku na náhradu mzdy znalce se postupuje se obdobně jako při uplatnění nároku na náhradu mzdy svědka. Neposkytuje se náhrada nákladů vzniklých znalci v souvislosti se jmenováním, odvoláním znalce, jakož i náhrada nákladů, které znalci vzniknou v souvislosti s

úkoly řízení znalecké činnosti a metodického vedení znalců.

Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky provedené na žádost organizace na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr se řídí předpisy, které obecně upravují odměňování těchto prací. Těchto předpisů se použije přiměřeně i pro stanovení odměny za znalecké posudky provedené na základě smlouvy mezi znalcem a občanem.⁴⁶

4.1.4.4 Judikatura

Podle rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmz 38/1992 znalecká činnost slouží, mimo jiné, k tomu, aby zabezpečovala pro státní orgány odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplývá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost tedy je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 ObchZ, podnikatelskou činností (taktéž dnes hovoří i § 420 a násl. OZ).

Podle stanoviska R 5/1985 je odměna za znalecký posudek určována povahou práce znalce, nikoli jeho kvalifikací. Jestliže znalec s vědeckou kvalifikací podá posudek a úspěšné provedení jeho práce v konkrétním případě nevyžaduje vědeckou, nýbrž jen vysokoškolskou kvalifikaci, náleží mu za znalecký posudek odměna podle § 16 písm. b) vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

⁴⁶ Srov. § 17 a 20 ZZT a § 15a až 29 prováděcí vyhlášky.

Podle stanoviska R 20/1980 má soud o odměně znalce a o náhradě vzniklých nákladů rozhodnout bez průtahů po podaném vyúčtování, a to nezávisle na skončení věci, v níž byl posudek proveden. Po právní moci rozhodnutí o nárocích znalce se přiznává odměna a náhrada nákladů znalce neprodleně vyplatí.

4.1.5 Znalecká činnost ústavů

Znaleckými ústavami jsou právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů. Seznam znaleckých ústavů vede a o zápisu do něj rozhoduje ministerstvo spravedlnosti. Seznam znaleckých ústavů se člení na dva oddíly. Do druhého oddílu seznamu znaleckých ústavů se zapisují vysoké školy nebo jejich součásti a veřejné výzkumné instituce, případně jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky vykonávající vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru. Tyto ústavy jsou určeny především pro zpracování znaleckých posudků ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení. Do prvního oddílu seznamu se zapisují ostatní znalecké ústavy. Vysokou školu nebo její součást lze zapsat do seznamu znaleckých ústavů, má-li v příslušném nebo příbuzném oboru akreditován doktorský studijní program.

Poskytování znalecké činnosti nesmí být v rozporu s povahou právnické osoby nebo předmětem její činnosti. Žadatele lze zapsat do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů, jen pokud alespoň tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci v pracovním poměru, kteří pro něj vykonávají znaleckou činnost, jsou znalci zapsanými pro požadované obory a nevykonávají znaleckou činnost v daném oboru v jiném znaleckém ústavu zapsaném v prvním oddílu; postačí však, pokud dvě z

těchto osob jsou znalci zapsanými pro příbuzný obor, a má odpovídající materiální a personální vybavení pro výkon znalecké činnosti. Tyto podmínky musí být splněny pro každý obor, který je předmětem návrhu na zápis.

4.1.5.1 Zápis ústavu do seznamu

Žadatele zapsat nelze, pokud byl v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znaleckých ústavů, byl jeden z jeho společníků, členů nebo zaměstnanců, který pro žadatele vykonával znaleckou činnost, v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků, nebo byl jeden z jeho společníků nebo členů v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znaleckých ústavů. Je-li žadatelem akciová společnost, pak její základní kapitál musí být tvořen akciemi na jméno. Je-li žadatel o zápis do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů podnikatelem, musí požadovaný rozsah jeho znaleckého oprávnění odpovídat předmětu podnikání (činnosti) zapsanému v obchodním nebo jiném rejstříku. Předmět podnikání však nemusí být vyjádřen identickými výrazy.

Před vydáním rozhodnutí o zápisu znaleckého ústavu do prvního oddílu seznamu ministerstvo zajistí vyjádření krajského soudu příslušného podle sídla žadatele; krajský soud se vyjádří zejména k potřebnosti ústavních znaleckých posudků v daném oboru. Ministerstvo může dále vyžádat vyjádření profesních sdružení. Při posuzování žádosti je třeba zejména v příslušných evidencích ministerstva či v dalších veřejně přístupných evidencích ověřit pravdivost údajů uvedených v žádosti, zejména zda některý ze společníků, členů nebo zaměstnanců žadatele nejsou společníky, členy nebo zaměstnanci jiného znaleckého ústavu. O zapsání do seznamu znaleckých ústavů i rozsahu zápisu

(včetně změny těchto údajů a výmazu znaleckého ústavu ze seznamu) rozhoduje ve správním řízení ministr spravedlnosti.

Zapsání znaleckého ústavu do seznamu se zveřejní obvyklým způsobem jednak v Ústředním věstníku, jednak způsobem umožňujícím dálkový přístup, zejména prostřednictvím webových stránek www.justice.cz. Stejnopis rozhodnutí, jímž bylo návrhu vyhověno, je třeba zaslat na vědomí též krajskému soudu příslušnému podle sídla ústavu. Uvedená pravidla se přiměřeně použijí pro rozhodování o změně zápisu (včetně rozšíření nebo zúžení rozsahu znaleckého oprávnění) a při rozhodnutí o odvolání znaleckého ústavu (jeho výmazu ze seznamu). Ministerstvo provádí pravidelné kontroly znaleckých ústavů za účelem prověření splňování podmínek jejich zápisu dle této instrukce

4.1.5.2 Podání posudku a náklady

Ústav podá posudek písemně. Uvede v něm, kdo posudek připravoval a kdo může, jestliže to je podle procesních předpisů třeba, před orgánem veřejné moci osobně stvrdit správnost posudku podaného ústavem a podat žádaná vysvětlení. Za včasné a řádné provedení posudku odpovídá ústav. Jinak pro výkon znalecké činnosti ústavů přiměřeně platí ustanovení o výkonu znalecké činnosti znalců zapsaných do seznamu. Ústav má právo na odměnu a náhradu nákladů. Vedoucí ústavu přizná v odůvodněných případech pracovníku, který na posudku pracoval, odměnu odpovídající vykonané práci, a to nejvýše do částky vyplacené ústavu jako odměna.⁴⁷

⁴⁷ Srov. § 21 až 23 ZZT a Organizační pokyn

4.1.5.3 Judikatura

Podle usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmo 186/2006 náklady spojenými se znaleckým posudkem je třeba rozumět takové náklady, které byly účelně vynaložené, a to v souvislosti s podaným znaleckým posudkem, přičemž tato souvislost musí být bezprostřední a musí mít takový vztah ke konkrétnímu znaleckému posudku, že bez vynaložení nákladů by znalecký posudek nebylo možno vypracovat. Může se jednat i o jiné náklady, než jsou demonstrativně uvedeny v ustanovení § 18 odst. 2 ZZT, avšak za předpokladu, že splňují výše uvedené kritérium. Znalcem účtované „režijní náklady znaleckého ústavu“ nejsou náklady, které byly vynaložené bezprostředně v souvislosti se znaleckým posudkem. Jejich výše pro předmětný znalecký posudek je přesně nevyčíslitelná. Takto obecně vyúčtované „režijní náklady“ znaleckého ústavu nelze považovat za náklady účelně vynaložené v souvislosti se znaleckým posudkem. Účtování režijních nákladů bez bližší specifikace je zároveň v rozporu s ust. § 28 odst. 4 VZZT, které požaduje předložení dokladů při náhradě hotových výloh znalce.

4.1.6 Znalci nezapsaní do seznamu

Orgán veřejné moci může ustanovit znalcem osobu, která není zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek a která s ustanovením vyslovila souhlas, není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán, nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést, jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady. Takto ustanovený znalec nemůže podat posudek, dokud nesložil do rukou orgánu, který jej ustanovil, slib. Ustanovení o odměňování a

náhradě nákladů platí i pro znalce takto ustanoveného; ostatních předpisů se užije přiměřeně.⁴⁸

4.1.6.1 *Judikatura*

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 2 Cz 18/1972 nesloží-li soudem stanovený znalec, který není zapsán v seznamu znalců (§ 7 zákona č. 36/1967 Sb.), před podáním posudku slib, nelze jeho posudek pokládat za znalecký posudek podle ustanovení § 125 odst. 1 o.s.ř. proto v řízení o věci, v níž rozhodnutí závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí ustanoveného znalce, jde o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, pokládal-li soud za znalecký posudek a výpověď znalce i úkony ustanoveného znalce, který znalecký slib dosud nesložil.

4.1.7 Cizí znalci vs české prostředí

Podle § 4 odst. 1 písm. a) lze jmenovat znalcem toho, kdo je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

⁴⁸ Srov. § 24 a 25 ZZT.

4.1.8 Názor na úpravu znalectví

V naší legislativě dlouhodobě přetrvává neúnosný stav v profesním zakotvení oceňování majetku. Nekoordinovaným vývojem v legislativě došlo ke stavu, kdy výkon činnosti odhadce upravuje pouze, a velmi nedostatečně, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Paradoxní stavem je splynutí pojmu odhadce a znalce, které vzniklo zakonzervováním předrevolučního stavu zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících právě pro obor ekonomika, odvětví ceny a odhady. Šlo o převzetí systému znalců poplatnému socialistickému společenskému zřízení, který naprosto nevyhovuje tržnímu prostředí a současným právním i ekonomickým normám.

Obrovský počet znalců – odhadců majetku (k 23.11.2015 jich bylo 6.082, celkový počet znalců pak 9.433), který nemá v poměru k velikosti našeho státu a počtu obyvatel ve světě obdoby, tak skrytě podniká podle zákona o znalcích a tlumočnících, což v žádné jiné profesi neexistuje. Zákon o znalcích a tlumočnících je zákonem, který obecně stanovuje podmínky pro ustanovení znalců a podávání znaleckých úkonů a nespecifikuje ani nepriviliguje žádnou oblast či znalecký obor, tím méně obor ekonomika, odvětví ceny a odhady. Pojem znalec je nadprofesní, tzn., že znalcem podle zákona může být jakýkoliv specialista kterékoliv profese, vyžaduje-li si to situace. Vztahuje se tedy na všechny obory, kde je nutno podávat znalecký posudek, jako např. v lékařských, technických, psychologických a mj. i v ekonomických oborech.

Vše vedlo k situaci, že se uchoval stav, při němž někteří odhadci podnikají podle živnostenského zákona a jiní zase podle zákona o znalcích. Následky jsou katastrofální. Obecná úroveň činnosti odhadců (vč. znalců) je nesmírně nízká, v řadě případů zejména v souvislosti

s novými ekonomickými kategoriemi a pojetími tržního prostředí přímo nekvalifikovaná. Oblast oceňování není metodicky a jednotně řízena. Vznikla řada občanských sdružení, většinou stojících za zájmy jednotlivců, která si dala do názvu slovo „Komora“ nebo „Asociace“ a prohlašuje, že zastupuje všechny odhadce anebo dokonce soudní znalce, majíc na mysli především odhadce majetku. Tyto tzv. komory však nevykonávají ani zdaleka činnosti, jako je tomu v ostatních profesních komorách (advokáti, architekti, daňoví poradci apod.), ale naopak destabilizují již tak složitou situaci neustálými vzájemnými konflikty a nejednotností. Navíc valná část odhadců je členy „pro jistotu“ hned několika těchto „komor“. Toto je jedním z hlavních důvodů i obrovských ztrát a škod, které v minulosti vznikly a nadále vznikají z nesprávných odhadů majetku, zejména v oblasti bankovníctví a investiční politiky.

Oprávnění ke znalecké činnosti v současné době uděluje ministerstvo spravedlnosti, resp. příslušný krajský soud, nebo koncesní listinu vydává odhadci živnostenský úřad. Soudy, které fakticky řídily a vychovávaly experty pro oblast oceňování majetku, byly poplatné jiným společenským podmínkám. Tato koncepce již neodpovídá současným potřebám a je pro soudnictví pouze nechtěnou zátěží. Také vykonávání činnosti odhadce formou koncesované živnosti není vhodné, protože činnost odhadce nemá živnostenský charakter, ale má daleko blíže k daňovým poradcům, auditorům či advokátům nebo notářům. Proto by tato činnost měla být upravena zvláštním zákonem.

4.2 Činnost znalce v mezinárodním právu soukromém

Podle právní úpravy zákona o mezinárodním právu soukromém žádaná právní pomoc se poskytuje podle českých právních předpisů; na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, neodporuje-li žádaný postup veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze znalce vyslechnout i přísežně. To platí i tehdy, je-li třeba v cizině předložit přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků. Příklad pro znalce zní: „Přisahám na svou čest, že posudek podám podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“. Jde-li o přísahu následnou, znění přísahy se odpovídajícím způsobem pozmění.

Na dožádání českého soudu provádí český zastupitelský úřad (i) doručení osobám ve státě, kde vykonává působnost, je-li to přípustné podle mezinárodní smlouvy nebo obecného mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde má být úkon proveden, (ii) doručení státním občanům České republiky ve státě, kde úkon má být proveden, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a výslech takových občanů jako znalců, (iii) výslech znalců, jakož i jiné procesní úkony, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden, nebo pokud tomu nebrání závažné překážky.

Český zastupitelský úřad postupuje přiměřeně podle předpisů pro dožadující soud a úkony jím provedené mají tytéž účinky, jako kdyby je provedl soud sám. Jestliže se vede v cizině řízení o dědictví a okolnosti nasvědčují, že dědic je státním občanem České republiky nebo má na území České republiky obvyklý pobyt, učiní soud na žádost Ministerstva zahraničních věcí úkony směřující k jeho zjištění. Místně příslušný je

okresní soud, v jehož obvodu se má zjišťovaná osoba zdržovat, jinak soud, v jehož obvodu má sídlo Ministerstvo zahraničních věcí.⁴⁹

Podle stanoviska Nejvyššího soudu ČSSR⁵⁰ ustanovení § 125 o.s.ř., které příkladem uvádí jednotlivé důkazní prostředky, nebrání tomu, aby ke zjištění skutečného stavu věci při projednávání a rozhodování o občanskoprávních věcech s mezinárodním prvkem bylo využito i takových důkazních prostředků, které obvykle v občanském soudním řízení před tuzemskými soudy využívány nejsou, ale v praxi soudů jiných států jsou známy a běžně uplatňovány, pokud ovšem jsou způsobilé ke zjištění skutečného stavu věci. Jde např. o písemné prohlášení účastníka k výzvě soudu (tzv. affidavit), svědecký výslech uskutečňovaný prostřednictvím tzv. komisionáře, popř. využití v cizině již provedeného shromažďování důkazů ve stadiu před zahájením řízení (tzv. pre-trial discovery of documents).

⁴⁹ Srov. § 104 a 106 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁵⁰ Viz Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 26/1987, str. 501 a 513.

5 Znalec v mezinárodním právu soukromém obecně

5.1 Úprava mezinárodní a Evropské unie

5.1.1 Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních⁵¹

Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních (Haagská úmluva o důkazech), je mnohostranná smlouva, která byla vypracována pod záštitou Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. Smlouva byla sjednána v letech 1967 a 1968 a podepsána v Haagu dne 18. března 1970. Smlouva vstoupila v platnost v roce 1972. Umožňuje dožádání jednoho signatářského státu, který požaduje důkazy, jinému signatářskému státu, kde se nachází důkazy, bez použití konzulární a diplomatické cesty.⁵²

Podle této Úmluvy z výkonu dožádání nemůže vzniknout povinnost k náhradě poplatků nebo nákladů, bez ohledu na jejich povahu. Dožádaný stát však může požadovat od dožadujícího státu náhradu odměn placených znalcům a tlumočnickům a nákladů spojených s použitím zvláštní formy vyžádané dožadujícím státem. Justiční orgán vyhoví přání dožadujícího orgánu, aby se postupovalo podle zvláštní formy, ledaže by tato forma nebyla slučitelná s právním řádem dožádaného státu, nebo že by její použití nebylo možné buď s

⁵¹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních - Convention on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters (Hague Evidence Convention).

⁵² V roce 2015 bylo smluvními státy této úmluvy 58 zemí: Albánie, Argentina, Arménie, Austrálie, Barbados, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česko, Čína, Dánsko, Chorvatsko, Kolumbie, Kypr, Estonsko, Finsko, Francie, Indie, Irsko, Itálie, Izrael, Jižní Afrika, Kolumbie, Korea, Kuvajt, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Makedonie, Malta, Maroko, Mexiko, Monako, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Seychely, Singapur, Slovensko, Slovinsko, Spojené státy americké, Srbsko, Srí Lanka, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina, Velká Británie a Venezuela.

ohledem na soudní zvyklosti dožádaného státu, nebo pro nesnáze v praxi.

Dožádaný orgán, podle jehož právního řádu jsou účastníci sami povinni zajistit důkazy, a který nemůže provést dožádání sám, může tím pověřit osobu k tomu způsobilou, souhlasí-li s tím dožadující orgán. Při vyžádání tohoto souhlasu oznámí dožádaný orgán přibližnou výši nákladů, kterou by si takový postup vyžádal. Udělí-li dožadující orgán svůj souhlas, bude povinen tyto náklady nahradit. Pokud takový souhlas neudělí, není dožadující orgán povinen tyto náklady hradit.⁵³

5.1.2 Nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech⁵⁴

Evropská rada na svém zasedání v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 připomněla, že je třeba vypracovat nové procesní právní předpisy v přeshraničních případech, zejména pokud jde o dokazování. Tato oblast spadá do působnosti článku 65 Smlouvy. Cílů navrhovaného kroku, zejména zlepšení spolupráce soudů při dokazování v občanských nebo obchodních věcech, nelze uspokojivě dosáhnout na úrovni jednotlivých členských států, ale pouze v rámci celého EU. EU může přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity ve smyslu článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou proporcionality ve smyslu výše uvedeného článku nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné pro dosažení těchto cílů.

⁵³ Srov. čl. 9 odst. 2 a čl. 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

⁵⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001/ES z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R1206:CS:HTML>

Pro rozhodnutí v občanských nebo obchodních věcech projednávaných před soudem v členském státě je často nezbytné získat důkazy v jiném členském státě, proto se činnost EU nemůže omezit pouze na oblast předávání soudních a mimosoudních písemností v občanských nebo obchodních věcech, které spadá do působnosti nařízení Rady (ES) č. č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000. Je proto nezbytné nadále zlepšovat spolupráci soudů členských států v oblasti dokazování.

Účinnost soudních řízení v občanských nebo obchodních věcech vyžaduje, aby se předávání a zpracovávání žádostí o dokazování mezi soudy členských států uskutečňovalo přímo a co nejrychleji. Rychlost předávání žádostí o dokazování vyžaduje použití všech vhodných prostředků za současného dodržení určitých podmínek týkajících se čitelnosti a spolehlivosti dodaného dokladu. Za účelem zajištění co nejvyšší srozumitelnosti a právní určitosti musí být žádosti o dokazování podávány na formuláři, který se vyplňuje v jazyce členského státu dožádaného soudu nebo v jiném jazyce, který tento stát může přijmout. Ze stejného důvodu by i pro jiný styk mezi příslušnými soudy měly být co nejvíce používány formuláře.

Žádost o dokazování by měla být vyřízena bez prodlení. Není-li možné, aby byla žádost vyřízena do 90 dnů od přijetí dožádaným soudem, měl by tento soud vyrozumět dožadující soud a uvést důvody, které brání urychlenému vyřízení. K zajištění účinnosti tohoto nařízení by se možnost odmítnout vyřídit žádost o dokazování měla omezit jen na přísně omezené výjimečné situace. Dožádaný soud by měl vyřídit žádost v souladu s právními předpisy svého členského státu.

Strany a popřípadě jejich zástupci by měli mít možnost být přítomni provádění dokazování, stanoví-li to právo členského státu dožadujícího soudu, aby bylo postupováno srovnatelným způsobem, jako kdyby dokazování bylo prováděno v členském státě dožadujícího soudu. Měli by rovněž mít právo účastnit se provádění dokazování, aby při něm hráli aktivnější úlohu. Podmínky účasti by však měly být stanoveny dožádaným soudem v souladu s právem jeho členského státu. Představitelé dožadujícího soudu by měli mít možnost být přítomni při dokazování, je-li to slučitelné s právem členského státu dožadujícího soudu, aby měli lepší možnost hodnotit důkazy. Měli by rovněž mít právo požádat za podmínek stanovených dožádaným soudem v souladu s právem jeho členského státu o účast při provádění dokazování, aby při něm mohli sehrát aktivnější úlohu.

K usnadnění dokazování by mělo být možné, aby soud kteréhokoliv členského státu v souladu s právem svého členského státu mohl dokazovat přímo v jiném členském státě, pokud to tento stát povolí, za podmínek stanovených ústředním orgánem nebo příslušným orgánem dožádaného členského státu. Vyřízení žádosti by nemělo dát vzniknout nároku na jakoukoliv úhradu poplatků nebo nákladů. Pokud však dožádaný soud požádá o úhradu, pak by tento soud neměl nést poplatky za odborníky a tlumočníky, ani náklady vzniklé použitím zvláštního postupu podle právních předpisů jeho členského státu. Dožadující soud může požádat dožádaný soud, aby při provádění dokazování použil komunikační technologie, zejména možnosti videokonference a telefonní konference. Dožadující soud by měl přijmout nezbytná opatření, aby provedl úhradu bez prodlení.⁵⁵

⁵⁵ Srov. úvodní ustanovení nařízení Rady (ES) č. 1206/2001/ES z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

Dokazování provádí soudní úředník nebo jiná osoba, například znalec, která je určena v souladu s právem členského státu dožadujícího soudu. Je-li zapotřebí znalecký posudek, může dožádaný soud před vyřízením žádosti požádat dožadující soud o přiměřenou záruku nebo zálohu na očekávané náklady. V ostatních případech nesmí být záruka nebo záloha podmínkou vyřízení žádosti.⁵⁶

5.1.3 Pravidla vnitřního trhu Evropské unie

Podle Smlouvy o fungování Evropské unie⁵⁷ platí, že jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu. Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení.⁵⁸

Jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Unie pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném členském státě, než se nachází příjemce služeb. Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem rozšířit použitelnost tohoto ustanovení též na poskytovatele služeb, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí a kteří jsou usazeni v Unii. Za služby se podle Smluv pokládají výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby

⁵⁶ Srov. čl. 17 odst. 3 a čl. 18 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1206/2001/ES z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

⁵⁷ Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

⁵⁸ Srov. čl. 49 SFEU.

zahrnují zejména: činnosti průmyslové povahy, činnosti obchodní povahy, řemeslné činnosti, činnosti v oblasti svobodných povolání. Aniž jsou dotčena ustanovení kapitoly týkající se práva usazování, může poskytovatel služby za účelem jejího poskytnutí dočasně provozovat svou činnost v členském státě, kde je služba poskytována, za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá svým vlastním státním příslušníkům.⁵⁹

S vnitřním trhem jsou neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu, zejména ty, které přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny anebo jiné obchodní podmínky, omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický rozvoj nebo investice, rozdělují trhy nebo zdroje zásobování, uplatňují vůči obchodním partnerům rozdílné podmínky při plnění stejné povahy, čímž jsou někteří partneři znevýhodněni v hospodářské soutěži, podmiňují uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění, která ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem těchto smluv nesouvisejí. Zakázané dohody nebo rozhodnutí jsou neplatné od počátku.⁶⁰

Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby,⁶¹ platí, že každý hospodářský subjekt, který se hodlá podílet na veřejné zakázce, může být požádán, aby prokázal, jak je předepsáno v

⁵⁹ Srov. čl. 56 a 57 SFEU.

⁶⁰ Srov. čl. 101 SFEU.

⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur->

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004L0018:20090101:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004L0018:20090101:CS:PDF)

členském státě, kde je usazen, že je zapsán v jednom z profesních nebo obchodních rejstříků, nebo aby poskytl místopřísežné prohlášení. Jsou v zadávacích řízeních veřejných zakázek na služby zájemci nebo uchazeči povinni mít určité oprávnění nebo být členy určité organizace, aby mohli ve své zemi původu vykonávat danou službu, může veřejný zadavatel požadovat, aby prokázali, že mají takové oprávnění či členství.⁶² Jestliže veřejní zadavatelé vyžadují předložení osvědčení vydaných nezávislými subjekty, která dokládají, že hospodářský subjekt splňuje určité normy pro zajišťování jakosti, odkáží na systémy zajišťování jakosti založené na řadách odpovídajících evropských norem a ověřené subjekty, které vyhovují řadám evropských norem, pokud jde o vydávání osvědčení. Uznávají rovnocenná osvědčení od subjektů usazených v jiných členských státech. Přijímají od hospodářských subjektů rovněž jiné důkazy o rovnocenných opatřeních k zajištění jakosti.⁶³

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o uznávání odborných kvalifikací⁶⁴ říká, že se stanovují pravidla, podle nichž členský stát, který podmiňuje přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon na svém území získáním určité odborné kvalifikace (hostitelský členský stát), uznává pro přístup k tomuto povolání a jeho výkon odborné kvalifikace nabyté v jednom nebo více jiných členských státech (domovský členský stát), které jejich držitele opravňují vykonávat v tomto členském státě stejné povolání. Tato směrnice se vztahuje na každého státního příslušníka členského státu, který chce vykonávat regulované povolání včetně svobodných povolání, v jiném státě, než ve kterém získal svou odbornou kvalifikaci, buď jako osoba samostatně

⁶² Srov. čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES.

⁶³ Srov. čl. 49 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES.

⁶⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:cs:PDF>

výdělečně činná, nebo jako zaměstnanec. Každý členský stát může na svém území podle svých předpisů povolit státním příslušníkům členských států, kteří jsou držiteli dokladu o dosažené kvalifikaci, která nebyla získána v tomto členském státě, vykonávat regulované povolání.⁶⁵

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu⁶⁶ stanovuje obecná ustanovení k usnadnění výkonu svobody usazování pro poskytovatele služeb a volného pohybu služeb při zachování vysoké kvality služeb. Touto směrnicí není dotčena svoboda členských států stanovit v souladu s právem EU, co považují za služby obecného hospodářského zájmu, jakým způsobem by tyto služby měly být organizovány a financovány, v souladu s pravidly pro státní podpory, a jakým zvláštním povinnostem by měly podléhat. Členské státy nesmějí omezovat volný pohyb služeb uplatňováním trestněprávních předpisů, které výslovně upravují přístup k činnosti poskytování služeb nebo její výkon nebo se přístupu k této činnosti nebo jejího výkonu konkrétně dotýkají, a obcházet tak pravidla stanovená v této směrnici.⁶⁷

5.2 Vybrané národní úpravy postavení znalce

Pro kontinentální právo (s výjimkou Kypru) je typická právní úprava mezinárodního práva soukromého v podobě závazných

⁶⁵ Srov. čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES.

⁶⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF>

⁶⁷ Srov. čl. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES.

normativních aktů. Tradice common law se zaměřuje zejména na úpravu otázek souvisejících s procesním režimem s mezinárodním prvkem.

a) Bulharská úprava

V Bulharsku upravuje oblast právní pomoci znalců zákoník o mezinárodním právu soukromém.⁶⁸ Bulharské orgány mají povinnost poskytnout právní pomoc, jsou-li o ni cizími orgány požádány, pokud to není v rozporu se zásadami bulharského veřejného pořádku. Dožádaný úkon se provádí v souladu s bulharským právním řádem na dožádání ze strany cizího orgánu lze úkon provést i podle cizího práva, je-li to slučitelné s právem bulharským. Pokud se bulharské orgány obrátí se žádostí o právní pomoc na cizí orgány, mohou požádat rovněž o to, aby byl úkon proveden v souladu s bulharským právem.

b) Italská úprava

V Itálii je oblast právní pomoci upravena zákonem o reformě italského systému mezinárodního práva soukromého.⁶⁹ Rozsudky a opatření zahraničních soudů týkajících se výslechu svědků, technických posudků, přísah, výslechů nebo jiných důkazů, které mají být provedeny v jiné republice, jsou vykonatelné usnesením odvolacího soudu v místě, kde mají být dané úkony provedeny. Požádá-li o dokazování účastník řízení, je žádost předložena soudu prostřednictvím

⁶⁸ КОДЕКС НА МЕЖДУНАРОДНОТО ЧАСТНО ПРАВО, 2005.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

http://econ.bg/Нормативни-актове/КОДЕКС-НА-МЕЖДУНАРОДНОТО-ЧАСТНО-ПРАВО_1.1_i.157988_at.5.html

⁶⁹ Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato, 1995.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://www.altalex.com/index.php?idnot=1178>

návrhu, který musí být doložen ověřenou kopií rozsudku nebo rozhodnutí, které nařizuje požadované úkony.

Pokud je provedení požadováno soudem, musí být žádost zaslána diplomatickou cestou. Soud projednává věc na neveřejném zasedání, a pokud návrhu vyhoví, postoupí věc příslušnému soudu. Může se provést dokazování nebo výkon jiných úkonů, které nejsou uvedeny v italském právním řádu za předpokladu, že nejsou v rozporu se zásadami tohoto právního řádu. Přijetí nebo vyřízení žádosti se řídí podle italského práva. Nicméně je možné postupovat podle pravidel výslovně požadovaných cizím soudem, jsou-li slučitelné se zásadami italského práva.

c) Maďarská úprava

V Maďarsku je právní pomoc z pohledu znalců upravena ve výnosu o mezinárodním právu soukromém.⁷⁰ Maďarský soud nebo jiný orgán poskytne právní pomoc cizímu soudu nebo jinému orgánu na základě mezinárodní smlouvy nebo v případě vzájemnosti. O existenci vzájemnosti vydá závazné prohlášení pro soud nebo jiný orgán ministerstvo spravedlnosti. Není-li vzájemnosti ohledně toho, zda bude žádosti vyhověno, rozhodne ministerstvo spravedlnosti po dohodě s ministerstvem zahraničních věcí a ministerstvem příslušným podle předmětu žádosti. Právní pomoc bude odmítnuta, pokud by žádost byla v rozporu s maďarským veřejným pořádkem. Ve vztahu k členským

⁷⁰ Törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról, 1979.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97900013.TVR

V současné době (od 1.1.2018) je již v účinnosti nový zákon, který však zatím není přeložen do angličtiny.

Dostupné na [vid. 2018-05-25]:

<http://conflictoflaws.net/2017/new-hungarian-private-international-law-act/>

státům Evropské unie je pro právní pomoc, jejímž účelem je pořízení důkazu, rozhodné Nařízení 1209/2001/ES, o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech. Za účelem řízení vedeného v zahraničí lze před maďarským notářem učinit přísahu nebo slib; o tom notář pořídí osvědčení.

d) Maltská úprava

Na Maltě upravuje oblast právní pomoci organizační a občanský soudní řád.⁷¹ Podle něj osoba, která je dostatečně způsobilá na základě svých znalostí nebo zkušeností, je oprávněna k poskytnutí znaleckého posudku, pokud jde o právo jiného cizího státu, bez ohledu na to, zda jedná nebo je oprávněna působit jako advokát, nebo zastává soudní nebo právní povolání v tomto státě.

e) Německá úprava

V Německu je dokazování v cizině upraveno v občanském soudním řádu.⁷² Podle něj, má-li dojít k dokazování v cizině, požádá předseda senátu příslušný orgán, aby provedl důkazy. Provádí-li důkaz spolkový konzul, zasílá se žádost jemu. Ustanovení Nařízení 1206/2001/ES o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech zůstávají nedotčeny. Pokud má dokazování probíhat podle Nařízení 1206/2001/ES o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech může soud (i) dožádat přímo příslušný soud jiného členského státu o

⁷¹ Code of Organization and Civil Procedure, 1855.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

<http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8577>

⁷² Zivilprozessordnung, 1950.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>

provedení důkazu nebo (ii) za podmínek stanovených v článku 17 Nařízení 1206/2001/ES požádat, aby mohl provést důkazy v jiném členském státě sám.

Dožadující německý soud nebo jím pověřený soudce může v rozsahu účinků Nařízení 1206/2001/ES být přítomen a účastnit se vyřizování žádosti o provedení důkazů dožádaných zahraničním soudem. Strany, jejich zástupci a znalci se mohou provádění důkazů účastnit v rozsahu, který by odpovídal jejich účasti na dokazování v dotčeném řízení v tuzemsku. Přímé dokazování v cizině podle článku 17 odst. 3 nařízení 1206/2001/ES mohou provádět jak členové soudu, tak jimi pověření znalci.

f) Polská úprava

V Polsku je právní pomoc upravena v občanském procesním zákoníku.⁷³ Podle něj ve věcech provedení důkazů a jiných úkonů a ve věcech doručování soudních písemností se polské soudy stýkají se soudy nebo jinými orgány cizího státu, s polskými diplomatickými zastupitelstvími a konzulárními úřady, ledaže zvláštní právní předpis stanoví jinak. Tyto úkony může provést soudní referent s výjimkou provedení důkazů. Soudy zasílají dožádání k provedení důkazů do zahraničí soudům nebo jiným orgánům cizího státu. Dožádání se zasílá přímo, je-li to přípustné podle práva dožádaného státu, nebo prostřednictvím polské diplomatické mise nebo konzulárního úřadu. Tím není vyloučeno použití jiných způsobů zasílání dožádání.

⁷³ Kodeks postępowania cywilnego, 1964.
Dostupné na [vid. 2015-10-10]:
<http://www.lex.pl/akt-prawny/-/akt/dz-u-64-43-296-u>

Soud může požadovat, aby byl informován, stejně aby byly informovány strany a jejich zástupci o místě a době provedení důkazu, pro potřeby své přítomnosti při provádění důkazů nebo účasti na jejich provádění. Nevylučuje-li to právo dožádaného státu, může soud pověřit jednoho ze svých členů (pověřený soudce), aby byl v cizině přítomen u provádění důkazů soudem nebo jiným orgánem dožádaného státu, jakož aby se takového úkonu účastnil. Soud může za tímto účelem pověřit i znalce. Se souhlasem dožádaného státu může pověřený soudce provést důkaz přímo v dožádaném státě. Ustanovení zákona o donucovacích prostředcích se nepoužije.

g) Rumunská úprava

V Rumunsku upravuje oblast důkazních prostředků zákon o úpravě mezinárodního práva soukromého.⁷⁴ Důkazy sloužící k prokázání právního úkonu a důkazní síla listiny použité jako důkaz stanoví právo místa, v němž byla listina sepsána nebo kde strany zvolily právo, pokud si měli právo zvolit. Dokazování se provádí podle práva místa, kde k němu došlo. Nicméně, bude platit rumunské právo, pokud je přípustí i jiné důkazní prostředky, než stanovené výše. Rumunský právní řád lze použít i v případě, pokud se připouští svědectví a procesní domněnky, i když nejsou přijatelnými důkazními prostředky podle cizího práva. Matriční listiny a jejich důkazní síla upravuje právo místa, kde byla sepsána listina, již se účastník dovolává. Důkazy se předkládají podle rumunského práva.

⁷⁴ Legea nr. 105/1992, cu privire la reglementarea raporturilor de drept international privat. Dostupné na [vid. 2015-10-10]: http://www.euroavocatura.ro/legislatie/393/Legea_nr__105_1992,_cu_privire_la_reglementarea_raporturilor_de_drept_international_privat

h) Ruská úprava

V Rusku upravuje dožádání občanský soudní řád Ruské federace⁷⁵ a arbitrážní soudní řád Ruské federace.⁷⁶ V této souvislosti je nutné si uvědomit, že arbitrážní soudy v ruském pojetí nejsou rozhodčími soudy ve smyslu soukromoprávním. Jedná se o soustavu státních soudů specializovaných na řešení obchodních sporů právnických osob.⁷⁷

Soudy Ruské federace odpovídají na dožádání zahraničních soudů o provedení jednotlivých procesních úkonů (doručení oznámení a jiných dokumentů, získání vysvětlení stran, výpovědi svědků, znaleckých posudků, šetření na místě a jiné), které jim byly předány způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nebo federálním zákonem. Dožádání zahraničního soudu o provedení jednotlivých procesních úkonů není vykonatelné, pokud: (i) vyřízení dožádání může poškodit suverenitu Ruské federace nebo ohrožuje bezpečnost Ruské federace; (ii) vyřízení dožádání nespadá do pravomoci soudu.

Vyřízení dožádání zahraničních soudů se provádí podle ruského práva, pokud mezinárodní smlouva, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nestanoví jinak. Soudy Ruské federace se mohou obracet na zahraniční soudy s dožádáním o provedení jednotlivých procesních úkonů. Způsob styku soudů Ruské federace se zahraničními soudy je stanoven mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nebo federálním zákonem.

⁷⁵ Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002. Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://www.gpkodeks.ru/>

⁷⁶ Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002. Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://www.zakonrf.info/apk/256/>

⁷⁷ Je nutné rozlišovat arbitrážní soud (арбитражный суд) a rozhodčí soud (третейский суд).

Arbitrážní soud odpovídají na dožádání zahraničních soudů a kompetentních orgánů cizích států o provedení jednotlivých procesních úkonů (doručení předvolání a dalších dokumentů, obdržení písemných důkazů, provedení znaleckých posudků, šetření na místě a další), které jim byly předány způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nebo federálním zákonem. Dožádání zahraničního soudu nebo příslušného orgánu cizího státu není vykonatelné, pokud: (i) vyhovění žádosti porušuje základní principy ruského práva nebo je jiným způsobem v rozporu s veřejným pořádkem Ruské federace; (ii) vyřízení dožádání nespadá do pravomoci arbitrážního soudu Ruské federace, (iii) jsou pochybnosti o pravosti dokumentu obsahujícího žádost o provedení jednotlivých procesních úkonů.

Vyřízení dožádání o provedení jednotlivých procesních úkonů arbitrážním soudem se provádí způsobem stanoveným tímto řádem, pokud mezinárodní smlouva, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nestanoví jinak. Arbitrážní soudy se mohou obracet způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou nebo federálním zákonem Ruské federace na zahraniční soudy a příslušné orgány cizích států s dožádáním o provedení jednotlivých procesních úkonů.

i) Slovenská úprava

Právní pomoc ve znalecké oblasti je na Slovensku upravena v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním.⁷⁸ Žádaná právní pomoc se poskytuje podle slovenských předpisů; na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, nepříčí-li se

⁷⁸ § 57 zákona č. 97/1963 Z.z., o medzinárodnom práve súkromnom a procesním. Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1963-97>

žádaný postup slovenskému veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze svědky, znalce a účastníky vyslechnout i přísežně. Totéž platí, je-li třeba v cizině předložit přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků. Příklad pro znalce zní: „Přisahám na svou čest, že posudek podám podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“ Jde-li o přísahu následnou, znění přísahy se přiměřeně pozmění.

j) Španělská úprava

Ve Španělsku jsou normy mezinárodního práva soukromého zachyceny v občanském zákoníku.⁷⁹ Důkaz znalcem lze podle občanského zákoníku použít jen tehdy, jsou-li pro zhodnocení faktů nutné nebo vhodné vědecké, umělecké nebo praktické znalosti. Hodnota tohoto důkazu a způsob, jak má být proveden, jsou předmětem ustanovení občanského soudního řádu.⁸⁰ Podle smluv o právní pomoci, Haagské úmluvy o důkazech či Nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech lze pak požádat o právní pomoc v této oblasti.

k) Ukrajinská úprava

Na Ukrajině upravuje právní pomoc pro znaleckou oblast zákon o mezinárodním právu soukromém.⁸¹ Listiny vydané orgány cizích států

⁷⁹ Código Civil español, 1889.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]: <http://civil.udg.es/normacivil/estatal/cc/indexcc.htm>

⁸⁰ Srov. originál: „SECCIÓN CUARTA. De la prueba de peritos. Art. 1.242. Sólo se podrá utilizar este medio de prueba cuando para apreciar los hechos sean necesarios o convenientes conocimientos científicos, artísticos o prácticos. Art. 1.243. El valor de esta prueba y la forma en que haya de practicarse, son objeto de las disposiciones de la Ley de Enjuiciamiento Civil.“

⁸¹ Закон України Про міжнародне приватне право, 2004.

Dostupné na [vid. 2015-10-10]:

v souladu s právem se považují na Ukrajině za platné, dojde k jejich uznání, pokud zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je Ukrajina vázána, nestanoví jinak. Na základě tohoto ustanovení by měly být akceptovány i znalecké posudky vypracované zahraničním znalcem jakožto státem určenou osobou.

l) Kypr – hraniční bod mezi kontinentálním právem a common law

Po přistoupení Kyperské republiky k Evropské unii (k 1.5.2004) je hierarchie norem v Kyperské republice následující: 1) právo EU, 2) Ústava Kyperské republiky, 3) mezinárodní smlouvy, 4) zákony, 5) podzákoné právní předpisy (nařízení), 6) judikatura nejvyššího soudu a 7) zvykové právo a zásady spravedlnosti.⁸² Podle kyperského práva se důkazy skládají z informací, kterými jsou některé skutečnosti prokázány nebo vyvraceny.

Typy důkazů zahrnují: ústní důkaz (svědectví svědků, znalců, důkazní informace), listinné důkazy (dokumenty „veřejné“ a „soukromé“) a skutečné důkazy (kontrola fyzických objektů soudem). Zejména pokud jde o odborné důkazy, stanovisko znalce je obecně přípustné vždy, když se jedná o předmět, jehož znalosti mohou být získány pouze zvláštním vzděláním nebo zkušenostmi.⁸³

m) Spojené království

Ve Spojeném království (kromě Skotska) je postavení znalce upraveno v občanském soudním řádu. V civilních věcech je úprava

http://kodeksy.com.ua/pro_mizhnarodne_privatne_pravo/statja-13.htm

⁸² Dostupné na [vid. 2017-05-10]: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cy-cs.do?member=1

⁸³ Dostupné na [vid. 2017-05-10]: <http://www.gmadvocates.com/ru/node/195>

obsažena v občanském soudním řádu.⁸⁴ Ve Skotsku je postavení znalce upraveno v řádu Nejvyššího civilního soudu.⁸⁵ V trestním řízení se v Anglii a Walesu postupuje podle pravidel HSE.⁸⁶

n) Spojené státy americké

V USA je postavení znalce upraveno ve federálním řádu o dokazování.⁸⁷ Podle něj platí, že pokud je pro pochopení důkazů nutné mít vědecké, technické, nebo jiné specializované znalosti, ustanoví se znalec. Znalec je způsobilý tehdy, pokud má znalosti, dovednosti, praxi, výcvik nebo vzdělání, pokud je jeho výpověď založena na dostatečných faktech nebo skutkových stavech, svědectví je výsledkem spolehlivých principů a metod a znalec spolehlivě použil principy a metody pro daný skutkový stav.

⁸⁴ Dostupné na [vid. 2017-05-10]:
<http://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules>

⁸⁵ Dostupné na [vid. 2017-05-10]:
<http://www.scotcourts.gov.uk/rules-and-practice/rules-of-court/court-of-session-rules>

⁸⁶ Dostupné na [vid. 2017-05-10]:
<http://www.hse.gov.uk/enforce/enforcementguide/investigation/expert-court.htm>

⁸⁷ Dostupné na [vid. 2017-05-10]:
<http://expertpages.com/federal/federal.htm>

6 Znalec ve smlouvách o právní pomoci

6.1 Smlouvy o právní pomoci

Dále se budeme zabývat pouze účinnými smlouvami z pohledu České republiky, kde je upraveno postavení znalců v soukromoprávních věcech (těchto smluv je 50).⁸⁸ Celkem je však v účinnosti smluv daleko více. Česká republika má v současnosti se 71 zeměmi sjednány (s některými i více druhů) smlouvy o právní pomoci (jsou nazvány i jako konzulární, rozhodčí, o vydávání zločinců, o předávání odsouzených k výkonu trestu apod.). V některých úmluvách o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních není však postavení znalců v soukromoprávních věcech vůbec řešeno.

Ve smlouvách o právní pomoci se historicky vyskytují tři smlouvy, které tvoří právní úpravu pro nástupnické státy, které vznikly oddělením nebo rozpadem původních. Jsou to: Velká Británie⁸⁹ (Austrálie, Bahamy, Fidži, Gambie, Jižní Afrika, Kanada, Keňa, Lesotho, Nauru, Nový Zéland, Svazijsko, Tonga, Velká Británie), bývalý Sovětský

⁸⁸ Ve vhodné zdůraznit, že unijní nařízení o dokazování (č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech) se použije přednostně před mnohostrannými smlouvami i před dvoustrannými smlouvami o právní pomoci s členskými státy (čl. 21).

⁸⁹ Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irsku o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irsku ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irsku z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním (společně s dalšími smlouvami týkajícími se konkrétních území).

svaz⁹⁰ (Bělorusko, Gruzie, Kyrgyzstán, Moldávie, Rusko) a bývalá Jugoslávie⁹¹ (Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo, Makedonie, Slovinsko, Srbsko).

a) Smlouva s Afghánistánem

Ve smlouvě s Afganistánem se stanoví, že občan, který má pobyt na území jedné smluvní strany a který má být vyslechnut před justičním orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se. Znalec, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany, nelze na něm vykonat trest za takový čin dříve uložený ani nemůže být trestně stíhán v souvislosti s podáním svědectví nebo znaleckého posudku.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná, nebo jestliže opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátí. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaný občan má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku a

⁹⁰ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

⁹¹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů.

Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení dožádání kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran. Listiny, které jsou na území jedné ze smluvních stran považovány za veřejné, mají důkazní moc veřejných listin také na území druhé smluvní strany.⁹²

b) Smlouva s Albánií

Ve smlouvě s Albánií je sjednáno, že obě smluvní strany si navzájem poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů, zejména opatřováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím věcí, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výsledkem obviněných, svědků, znalců, účastníků a jiných osob, prováděním soudního ohledání, jakož i doručováním písemností. Znalec, který se na předvolání doručené justičním úřadem dožádané smluvní strany dostaví před úřad

⁹² Srov. čl. 10, 11 a 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 44/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

dožadující smluvní strany, nesmí být bez ohledu na svou státní příslušnost na jejím území trestně stíhán ani vzat do vazby, ani na něm nesmí být vykonán trest pro trestný čin, který byl spáchán před překročením státních hranic.

Této záruky však svědek nebo znalec pozbude, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající úřad sdělil, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl území dožadující smluvní strany opustit z důvodů, které nezávisí na jeho vůli. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany zřízeny nebo ověřeny státním orgánem nebo úřední osobou v oboru jejich působnosti ve formě stanovené platnými předpisy a byly opatřeny úřední pečeti, jsou na území druhé smluvní strany uznávány bez dalšího ověření. To platí i pro podpisy, které jsou ověřeny podle právních předpisů jedné smluvní strany.⁹³

c) Smlouva s Alžírskem

Smlouva s Alžírskem upravuje, že smluvní strany si vzájemně poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých procesních úkonů, zejména vyhotovováním, zasíláním a doručováním písemností, prováděním znaleckých důkazů, výsledkem účastníků, obviněných, svědků a znalců, výkonem rozhodnutí, vydáváním pachatelů trestných činů, odnímání a odevzdáním věcných důkazů. Listiny, které byly vydány nebo ověřeny příslušným orgánem jedné ze smluvních stran a podepsány a opatřeny otiskem úředního razítka, nevyžadují ověření na území druhé smluvní strany. Totéž platí pro opisy a překlady listin ověřené příslušným orgánem.

⁹³ Srov. čl. 4, 8 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 97/1960 Sb., o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec, který se zdržuje na území dožádané smluvní strany a který vystupuje ve věci občanské, rodinné nebo trestní před justičními orgány dožadující smluvní strany, na základě předvolání, které mu bylo doručeno justičním orgánem dožádané smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství, trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí být na něm vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, spáchaný před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být znalec trestně stíhán pro skutečnosti související s podání svědectví nebo znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, neopustí-li, pokud k tomu měl možnost, území dožadující smluvní strany ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doby, po kterou znalec nemohl opustit území této strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.⁹⁴

d) Smlouva s Austrálií

Smlouva s Austrálií říká, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu

⁹⁴ Srov. čl. 5, 17 až 19 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 17/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁹⁵

e) Smlouva s Bahamami

Smlouva s Bahamami upravuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz

⁹⁵ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 208/1933 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na území soustátí Australského, počítajíc v to území Papua a ostrov Norfolk a mandátní území Nové Guineje a Nauru, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním upravená výměnou not z roku 1972.

provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁹⁶

f) Smlouva s Belgií

Ve smlouvě s Belgií je ujednáno, že dožádaný orgán se pokusí vyhovět dožádání i v případě, je-li adresa příjemce písemnosti, nebo osoby, jejíž výslech je žádán, nepřesná nebo neúplná, za tím účelem může požádat dožadující stát o poskytnutí doplňujících informací, které by umožnily identifikaci předmětné osoby. Oba státy nebudou navzájem požadovat náhradu nákladů dožádání s výjimkou nákladů spojených se znaleckým posudkem.⁹⁷

⁹⁶ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského EU, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

⁹⁷ Srov. čl. 6 a 7 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 59/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Belgickým královstvím o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

g) Smlouva s Běloruskem

Smlouva s Běloruskem říká, že smluvní strany si vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání

znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.⁹⁸

h) Smlouva s Bosnou a Hercegovinou

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech podle smlouvy s Bosnou a Hercegovinou se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který

⁹⁸ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.⁹⁹

i) Smlouva s Bulharskem

Podle smlouvy s Bulharskem si smluvní strany budou vzájemně poskytovat právní pomoc výkonem jednotlivých procesních úkonů, zvláště sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním prohlídek, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, obviněných, svědků a znalců, výslechem stran a jiných osob, výkonem rozhodnutí, vydáním pachatele trestného činu aj. Znalec, který se na předvolání doručené mu orgánem dožádané smluvní strany dostaví před orgán dožadující

⁹⁹ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

smluvní strany, bez zřetele na státní občanství nepodléhá trestnímu stíhání na jejím území, ani výkonu trestu, uloženého mu za trestný čin spáchaný před překročením jejích státních hranic.

Imunita znalce zaniká, neopustí-li území dožadující smluvní strany do jednoho týdne ode dne, kdy orgán, který ho předvolal, mu sdělil, že jeho přítomnost není nutná. Do této lhůty se nepočítá doba, v níž znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z příčin, jež jsou na něm nezávislé. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené úřední pečeti soudu, státního notářství (státního orgánu) nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany, nevyžadují na území druhé smluvní strany další ověření. Totéž platí i pro podpisy na listinách a podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹⁰⁰

j) Smlouva s Černou Horou

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech se poskytuje podle smlouvy s Černou Horou doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohnutku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

¹⁰⁰ Srov. čl. 2, 9 a 10 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 3/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹⁰¹

k) Smlouva s Fidži

Smlouvou s Fidži se sjednává, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu

¹⁰¹ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹⁰²

1) Smlouva s Francií

Ve smlouvě s Francií je řečeno, že výkon dožádání nezakládá právo na úhradu poplatků nebo výloh jakéhokoli druhu. Dožádaný stát

¹⁰² Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

však je oprávněn požadovat od dožadujícího státu náhradu nákladů spojených se znaleckým posudkem. Dožádaný orgán se vynasnaží žádost vyřídit, i když adresa příjemce písemnosti nebo osoby, která má být vyslechnuta, je neúplná nebo nepřesná. Za tím účelem si může vyžádat od dožadujícího státu doplňující údaje, které umožní zjištění a vyhledání této osoby.

Listiny, které podle právního řádu jednoho státu mají charakter autentických listin, mají stejnou důkazní moc i na území druhého státu. Listiny, které byly vydány příslušnými orgány jednoho státu, jakož i soukromé listiny ověřené těmito orgány, pokud jsou opatřeny podpisem a úřední pečeti orgánu, který je příslušný pro jejich vydání, platí na území druhého státu bez ověření a jiných obdobných formalit. V případě pochybností o pravosti listiny může každý občan nebo orgán jednoho ze států požádat ministerstvo spravedlnosti druhého státu o informace potřebné pro ověření pravosti této listiny.¹⁰³

m) Smlouva s Gambií

Smlouva s Gambií upravuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma

¹⁰³ Srov. čl. 15, 16 a 18 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹⁰⁴

n) Smlouva s Gruzii

Podle smlouvy s Gruzii si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasiláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasiláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výsledků účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na

¹⁰⁴ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejich státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

o) Smlouva s Chorvatskem

Smlouva s Chorvatskem upravuje, že právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů

vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹⁰⁶

p) Smlouva s Itálií

Podle smlouvy s Itálií si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním různých úkonů, zejména vyhotovováním, zasíláním a doručováním písemností, prováděním důkazů a znaleckých posudků, výslechů účastníků, svědků a obviněných a zajištěním a předáváním věcných důkazů. Smluvní strany nepožadují náhradu nákladů právní pomoci kromě znaleckého a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů.

Znalec, který se na základě předvolání orgánu dožadující smluvní strany dostavil k tomuto orgánu, nesmí být na území dožadující smluvní strany, bez ohledu na své státní občanství, trestně stíhán, zatčen ani podroben jinému omezení osobní svobody pro skutky nebo soudně trestné činy spáchané před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Toto ustanovení se nepoužije po uplynutí patnácti dnů ode dne, kdy dožadující smluvní strana svědku nebo znalci doručila sdělení, že jeho přítomnost není dále potřebná. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Uvedené ustanovení se nevztahuje znalce, který opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátil.

¹⁰⁶ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Předvolaný znalec má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělků a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Osoba, která má pobyt na území jedné smluvní strany a která má být vyslechnuta před justičním orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinna se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se.¹⁰⁷

q) Smlouva s Jemenem

Smlouva s Jemenem stanoví, že smluvní strany si navzájem poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých úkonů, zejména sepsáním, zasíláním a doručováním písemností a výsledkem účastníků, svědků, obviněných nebo jiných osob, uznáváním a výkonem rozhodnutí a v trestních věcech zejména převzetím trestního stíhání a vydáváním. Občan, který má pobyt na území jedné smluvní strany a který má být vyslechnut před justičním orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se.

Znalec, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany, nelze na něm za

¹⁰⁷ Srov. čl. 2, 15 a 17 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 508/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

takový čin vykonat trest dříve uložený ani nemůže být trestně stíhán v souvislosti s podáním svědectví nebo znaleckého posudku. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná, nebo jestliže opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátil. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou svědek nebo znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých.

Předvolaná osoba má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku, a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení dožadání kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu je možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožadání. V případě, že dožadující orgán vybere tyto náklady od osoby, která je povinna je uhradit, vybraná suma zůstane dožadující smluvní straně.

Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran. Listiny, které jsou na území jedné ze smluvních stran považovány za veřejné,

mají důkazní moc veřejných listin také na území druhé smluvní strany.¹⁰⁸

r) Smlouva s Jižní Afrikou

Ve smlouvě s Jižní Afrikou se praví, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Srov. čl. 3, 10, 11 a 14 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 76/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Jemenskou lidovou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

¹⁰⁹ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a části Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

s) Smlouva s Kanadou

Smlouva s Kanadou sjednává, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹¹⁰

¹¹⁰ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 12/1929 Sb., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924, č. 70 Sb. z. a n. z r. 1926, o právní pomoci ve věcech občanských, na dominium kanadské, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

t) Smlouva s Keňou

Podle smlouvy s Keňou za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹¹¹

¹¹¹ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

u) Smlouva s Korejskou lidově demokratickou republikou

Smlouva s Korejskou lidově demokratickou republikou říká, že znalec, který je občanem druhé smluvní strany a který se na předvolání doručené dožádaným orgánem dostavil k orgánu dožadující smluvní strany, nemůže být stíhán ani dán do vazby v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení, nebo pro jiný trestný čin, jehož se dopustil před překročením státních hranic dožádané smluvní strany. Znalec pozbude výše uvedené ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do dvou týdnů po tom, kdy mu dožadující justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění.

Osoby předvolané justičním orgánem mají od orgánu dožadující smluvní strany právo na náhradu cestovních nákladů, výdajů spojených s pobytem, ušlého výdělku a znalec rovněž náhradu znalečného. Dožadující smluvní strana na žádost znalce poskytne odpovídající zálohu. Listiny, jejich opisy a kopie, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny orgány nebo úředními osobami v rámci jejich pravomoci, jsou na území druhé smluvní strany uznávány bez ověření, pokud jsou opatřeny otiskem úředního razítka a podpisem. Dožádaná smluvní strana nese náklady spojené s poskytnutím právní pomoci, které vznikly na jejím území. ¹¹²

¹¹² Srov. čl. 8 až 10 sdělení ministra zahraničních věcí č. 93/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

v) Smlouva s Kosovem

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech podle smlouvy s Kosovem se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a

jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹¹³

w) Smlouva s Kubou

Smlouva s Kubou dojednává, že znalec, který má pobyt na území jedné smluvní strany, není povinen se na předvolání orgánu druhé smluvní strany dostavit. Předvolání proto nesmí obsahovat žádné pohrůžky použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Znalec, který se dostaví na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby ani na něm nesmí být vykonán trest uložený dříve za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být na území dožadující smluvní strany trestně stíhán ani v souvislosti s podáním znaleckého posudku ani za trestný čin, který je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnost není již nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během které svědek nebo znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolané osoby mají nárok na náhradu svých výdajů na cestu a pobyt a na úhradu ušlého výdělku. Znalci mají kromě toho nárok na vyplacení znalečného. V předvolání

¹¹³ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

bude uveden druh náhrady, na kterou mají zmíněné osoby nárok; na jejich žádost jim bude vyplacena záloha na krytí příslušných výdajů.

Každá smluvní strana nese náklady právní pomoci, které vznikly na jejím území. Na žádost dožadujícího orgánu dožádaný orgán oznámí výši vzniklých nákladů. Listiny vydané nebo ověřené příslušnými orgány ve stanovené formě na území jedné smluvní strany mohou být použity bez dalšího ověření na území druhé smluvní strany. Totéž platí také pro podpisy na jiných listinách ověřené podle právních předpisů na území jedné ze smluvních stran.¹¹⁴

x) Smlouva s Kypr

Podle smlouvy s Kypr platí, že občan, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který má být vyslechnut před orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se. Považuje-li dožadující strana osobní účast znalce před svými justičními orgány za nezbytnou, uvede to v předvolání, a dožádaná strana znalce o tom vyrozumí. Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani vzat do vazby ani na něm nesmí být vykonán trest uložený dříve soudem za soudně trestný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáním znaleckého posudku.

¹¹⁴ Srov. čl. 9, 10 a 13 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 80/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dní ode dne, kdy mu orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná. Do této lhůty se nepočítá doba, po kterou svědek nebo znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaný občan má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu, jakož i ušlého výdělku, a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří, a na žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů.

Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení žádaných úkonů právní pomoci kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (tlumočnicka, znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹¹⁵

y) Smlouva s Kyrgyzstánem

Ve smlouvě s Kyrgyzstánem se stanoví, že smluvní strany si vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím,

¹¹⁵ Srov. čl. 10, 11 a 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 96/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kyperskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejich státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního

razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹¹⁶

z) Smlouva s Lesothem

Za výkon žádané právní pomoci podle smlouvy s Lesothem nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹¹⁷

¹¹⁶ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

¹¹⁷ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a

za) Smlouva s Maďarskem

Podle smlouvy s Maďarskem si smluvní strany poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasiláním a doručováním listin, prováděním prohlídek, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, získáváním a prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob a výkonem rozhodnutí. Předvolání znalce, který má bydliště na území jedné smluvní strany, před justiční orgán druhé smluvní strany nemůže obsahovat hrozbu použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Znalec, který se na základě předvolání dostaví před dožadující orgán druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství stíhán podle trestních ani správních předpisů za trestný čin, kterého se dožadání týká, ani za jiný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany, a není možné na něm vykonat trest uložený za takový čin.

Tuto ochranu však znalec ztratí, když neopustí území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu dožadující orgán oznámí, že jeho přítomnost už není nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během které svědek nebo znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady patří znalci. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu nákladů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, a které jsou opatřeny otiskem

dotankovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

úředního razítka a podpisem oprávněné úřední osoby, se na území druhé smluvní strany použijí bez dalšího ověřování. Totéž platí i pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán.¹¹⁸

zb) Smlouva s Makedonií

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech se poskytuje podle smlouvy s Makedonií doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se

¹¹⁸ Srov. čl. 5, 8 a 15 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 63/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹¹⁹

zc) Smlouva s Moldavskem

Podle smlouvy s Moldavskem si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výsledků účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území

¹¹⁹ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejich státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹²⁰

¹²⁰ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

zd) Smlouva s Mongolskem

Právní pomoci se podle smlouvy s Mongolskem rozumí provedení určitých procesních úkonů, zejména: provedení odnětí a prohlídky předmětů, zabavení majetku, zasilání a vydávání věcných důkazů, výslech stran, účastníků řízení, svědků a znalců, osob podezřelých a obviněných, sepisování a doručování písemností a provedení dožádání. Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství, brán k trestní odpovědnosti, vzat do vazby nebo trestně stíhán pro trestný čin, který spáchal před překročením státních hranic této smluvní strany. Stejně tak nesmí být takové osoby trestně stíhány nebo vězněny v souvislosti s jejich výslechem jako znalců nebo v souvislosti s trestným činem, který též byl předmětem soudního řízení.

Znalec ztrácí ochranu, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany, ač takovou možnost měl, do 7 dnů, počínajíc dnem, kdy ho dožadující orgán uvědomil, že jeho přítomnosti není více třeba. Do této lhůty se nepočítá doba, v jejímž průběhu znalec nemohl bez své viny opustit území smluvní strany. Předvolané osoby mají právo žádat náhradu cestovních nákladů, nákladů pobytu v zahraničí a ušlý výdělek a znalec má mimo to právo na odměnu za znalecký posudek. V předvolání je nutno uvést, na jaké náhrady mají tyto osoby nárok, a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu stanovených výdajů. Osoby předvolané k orgánu nejsou povinny předvolání vyhovět. V předvolání nelze použít pohrůžky donucení pro případ, jestliže osoba k orgánu předvolaná předvolání nevyhoví.

Listiny vyhotovené nebo ověřené soudem nebo jiným příslušným orgánem na území jedné smluvní strany, opatřené podpisem a úředním razítkem, nevyžadují dalšího ověření za účelem jejich použití soudy

nebo jinými orgány druhé smluvní strany. Jestliže osoba, která je ve vazbě na území dožádané smluvní strany, bude předvolána k soudu dožadující smluvní strany jako znalec, postupuje soud při dožádání následovně. Příslušné orgány smluvních stran udržují vzájemné styky prostřednictvím svých ústředních orgánů. Příslušné orgány jsou soudy, státní zastupitelství a notářství. Ústřední orgány ve smyslu této smlouvy jsou ze strany České republiky: Nejvyšší státní zastupitelství, ministerstvo spravedlnosti; ze strany Mongolské lidové republiky: Státní prokuratura Mongolské lidové republiky a ministerstvo spravedlnosti Mongolské lidové republiky.¹²¹

ze) Smlouva s Nauru

Podle smlouvy s Nauru za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc.

¹²¹ Srov. čl. 3, 4, 10, 15 a 88 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech

Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹²²

zf) Smlouva s Novým Zélandem

Za výkon žádané právní pomoci podle smlouvy s Novým Zélandem nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc.

¹²² Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹²³

zg) Smlouva s Polskem

Podle smlouvy s Polskem si smluvní strany poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých procesních úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním prohlídek, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, obviněných, obžalovaných, svědků a znalců, výslechem stran a jiných osob a výkonem rozhodnutí. Jestliže v řízení před justičními orgány jedné smluvní strany je potřebná osobní účast svědka nebo znalce, který má bydliště na území druhé smluvní strany, je třeba se obrátit na příslušný orgán druhé smluvní strany se žádostí o doručení předvolání.

Předvolání nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se. Znalec, který se dostaví na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na území této smluvní strany bez ohledu na své státní občanství stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, nesmí se na něm vykonat trest uložený soudem za

¹²³ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 47/1936 Sb., o přístupu dominia Nového Zélandu k dodatkové úmluvě mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Severního Irska ze dne 15. února 1935 o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

soudně trestný čin, který je předmětem řízení, v němž byl předvolán, ani za jiný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany nebo za soudně trestný čin, který by vyplynul z jeho výpovědi. Této ochrany však znalec pozbude, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu dožadující orgán sdělí, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění.

Znalec má právo na náhradu nákladů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady znalci náleží. Na žádost znalce poskytne dožadující smluvní strana zálohu na náhradu nákladů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, a které jsou opatřeny otiskem úředního razítka, podpisem oprávněné úřední osoby, se použijí na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. To platí i pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán.¹²⁴

zh) Smlouva s Rakouskem

Mezi smluvními státy podle smlouvy s Rakouskem nebudou hrazeny náklady, které vznikly při vyřízení dožádání, s výjimkou odměn vyplácených znalcům. Výši nákladů, která se podle předchozího nehradí, je třeba sdělit dožadujícímu soudu s tím, o jaké náklady jde. Provedení znaleckého důkazu může být učiněno závislým na složení zálohy u dožádaného soudu pouze tehdy, jestliže znalečné má hradit

¹²⁴ Srov. čl. 5, 8 a 15 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, ve znění redakčního sdělení č. 206/1989 Sb., o opravě chyb.

účastník, jehož bydliště, pobyt nebo sídlo je ve státě, jehož soud byl dožádán.¹²⁵

zi) Smlouva s Rumunskem

Ve smlouvě s Rumunskem se říká, že znalec, bez ohledu na své státní občanství, který se na základě předvolání dostaví před justiční orgán druhé smluvní strany, nesmí být ani držen ve vazbě, stíhán, ani nesmí být žádným způsobem omezována jeho osobní svoboda na území této strany za činy, které spáchal, nebo na základě rozsudků vynesných před překročením státní hranice dožadující smluvní strany. Ochranu znalec ztratí, když neopustí území dožadující smluvní strany do 15 dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho povolal, oznámí, že jeho přítomnost již není nutná, anebo když se později vrátí. Do této lhůty se nezapočítává doba, během níž znalec nemohl opustit zemi této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli. Náklady za cestu nebo pobyt, jakož i úhrada ušlých příjmů souvisejících s cestou za účelem provedení znaleckého posudku, budou hrazeny dožadující smluvní stranou.

Znalec má právo i na znalečné. Práva znalce budou uvedena v předvolání. Na žádost znalce mu dožadující smluvní strana vyplatí zálohu v plné či částečné výši uvedených nákladů. Právní pomoc v občanských věcech zahrnuje výkon procesních úkonů, jako je sepisování, zasílání a doručování soudních a mimosoudních písemností, výslech účastníků, svědků, znalců a jiných osob, provádění znaleckých posudků, šetření přímo na místě a zjišťování skutkového stavu,

¹²⁵ Srov. čl. 15 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 9/1963 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem.

provádění opatření na zajištění nebo zachování, ověřování písemných dokladů, získávání kopií, fotokopií nebo výpisů z dokumentů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, se na území druhé smluvní strany použijí bez dalšího ověřování. Totéž platí také pro listiny s podpisem občana ověřeným podle právních předpisů platných na území té smluvní strany, kde k ověření došlo, jakož i pro opisy a překlady listin. Listiny uvedené v odstavci 1 mají na území druhé smluvní strany stejnou důkazní moc jako stejné listiny druhé smluvní strany.¹²⁶

zj) Smlouva s Ruskem

Podle smlouvy s Ruskem si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich

¹²⁶ Srov. čl. 12, 13, 15 a 23 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 1/1996 Sb., o sjednání Smlouvy o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem.

znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹²⁷

zk) Smlouva s Řeckem

Smlouvou s Řeckem se sjednává, že smluvní strany si navzájem poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých právních úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním písemností, výsledkem svědků, účastníků řízení nebo obviněných, prováděním znaleckých

¹²⁷ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

posudků. Občan, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který má být vyslechnut před orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se. Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani vzat do vazby ani na něm nesmí být vykonán trest uložený dříve soudem za soudně trestný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáním znaleckého posudku.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná. Do této lhůty se nepočítá doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaný občan má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu, jakož i ušlého výdělku a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení žádaných úkonů právní pomoci kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení důkazu znaleckým posudkem možno vázat na podmínku složení zálohy.

Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i

pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹²⁸

zl) Smlouva se Slovenskem

Podle smlouvy se Slovenskem znalec, který se na základě předvolání dostaví před dožadující orgán druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství stíhán za trestný čin, jehož se dožadání týká, ani za jiný čin, který spáchal před překročením státní hranice dožadující smluvní strany, a není možno na něm vykonat trest uložený za takový trestný čin. Ochranu však znalec ztratí, když neopustí území dožadující smluvní strany do 7 dní po tom, kdy mu dožadující orgán oznámí, že jeho přítomnost již není nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během níž znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i znalečného. V předvolání se uvede, jaké náhrady znalci patří, a na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu nákladů.

Smluvní strany si poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním ohledání, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, zjišťováním adres, získáváním znaleckých posudků, výsledkem účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob. Smluvní strany postupují při provádění důkazů nebo jiných procesních úkonů podle haagské Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních z 18. března 1970. Justiční orgány smluvních stran se při provádění důkazů nebo jiných procesních úkonů podle Úmluvy stýkají

¹²⁸ Srov. čl. 3, 10, 11 a 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 102/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Řeckou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

navzájem přímo. K usnadnění provádění Úmluvy ústřední justiční orgány dohodnou vzor tiskopisu, který budou justiční orgány smluvních stran používat k žádostem o provedení důkazů a jiných procesních úkonů.

Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů za provedení důkazů nebo jiných procesních úkonů, s výjimkou znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Listiny, které byly vydány nebo ověřeny jednou smluvní stranou a které jsou opatřeny otiskem úředního razítka a podpisem oprávněné úřední osoby, jsou platné a účinné na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. Totéž platí i pro opisy a překlady listin, které byly ověřeny.¹²⁹

zm) Smlouva se Slovinskem

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech podle smlouvy se Slovinskem se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

¹²⁹ Srov. čl. 4 až 6 a 10 sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹³⁰

zn) Smlouva se Srbskem

Podle smlouvy se Srbskem se právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech poskytuje doručováním písemností a

¹³⁰ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohrůžku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník.

Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹³¹

zo) Smlouva se Svazijskem

Za výkon žádané právní pomoci podle smlouvy se Svazijskem nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹³²

¹³¹ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

¹³² Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a

zp) Smlouva se Sýrií

Justiční orgány smluvních stran podle smlouvy se Sýrií si poskytují vzájemně na žádost, za podmínek stanovených v této smlouvě, právní pomoc ve věcech občanských, rodinných a trestních prováděním jednotlivých úkonů, zejména vyhotovováním, zasiláním a doručováním písemností, výsledkem svědků, účastníků nebo obviněných, prováděním znaleckých posudků. Znalec, který se dostavil na základě předvolání před justiční orgán druhé smluvní strany, nemůže být na území této smluvní strany, bez ohledu na své státní občanství, stíhán, vzat do vazby ani na něm nemůže být vykonán trest za trestný čin, který je předmětem trestního řízení, v kterém byl předvolán pro svou výpověď učiněnou v tomto trestním řízení nebo pro jiný trestný čin, který spáchal před svým odjezdem z území dožádané smluvní strany.

Toto ustanovení se nepoužije, neopustil-li znalec území dožadující smluvní strany ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, sdělil, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou svědek nebo znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli. Listiny vydané nebo ověřené ve formě předepsané právním řádem jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹³³

dotankovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského EU, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

¹³³ Srov. čl. 3, 19, 24 a 25 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 8/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

zq) Smlouva se Španělskem

Podle smlouvy se Španělskem osoba, která má pobyt na území jedné smluvní strany a která má být vyslechnuta před justičním orgánem druhé smluvní strany s působností ve věcech občanských jako znalec, není povinna se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ, že se nedostaví. Znalec, ať je jakékoliv státní příslušnosti, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před tím, než na základě předvolání překročil státní hranice dožadující smluvní strany, nelze na něm vykonat trest za takový čin dříve uložený ani nemůže být trestně stíhán v souvislosti s podáním znaleckého posudku.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná, nebo jestliže opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátil. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaná osoba má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku, a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů za dožádání kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů.

Provedení znaleckého důkazu možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost

výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny, vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby podle právního řádu jedné smluvní strany, nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹³⁴

zr) Smlouva s Tongou

Smlouva s Tongou upravuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹³⁵

¹³⁴ Srov. čl. 8, 9 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 6/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských.

¹³⁵ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n.,

zs) Smlouva s Tuniskem

Ve smlouvě s Tuniskem se říká, že za doručení soudních nebo mimosoudních písemností a vyřízení dožádání nebude dožádaná strana požadovat náhradu nákladů, s výjimkou znalečného a jiných nákladů znaleckého posudku, jejichž výše a druh budou sděleny dožadující straně. Znalec, který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu dožadující strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství stíhán, zadržen ani na něm nemůže být vykonán trest na území této strany pro trestný čin, který je předmětem řízení, v němž byl předvolán, ani pro jiný trestný čin, který spáchal před opuštěním území dožádané strany. Toto ustanovení se nepoužije, jestliže znalec neopustí území dožadující strany do 15 dnů ode dne, kdy mu justiční orgán oznámil, že jeho přítomnost již není nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.¹³⁶

o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského EU, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

¹³⁶ Srov. čl. 17, 21 a 22 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 40/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání, s Dodatkovým protokolem.

zt) Smlouva s Tureckem

Smlouva s Tureckem dojednává, že za výkon doručení a dožádání o právní pomoc nelze požadovati zaplacení ať jakýchkoliv nákladů neb poplatků. Nicméně má dožádaný stát právo požadovati na státu dožadujícím náhradu částek zaplacených znalcům, jakož i nákladů spojených s účastí vyslaného úředníka, bylo-li toho třeba proto, že se svědci dobrovolně nedostavili, nebo nákladů spojených se zachováním zvláštní formy při výkonu doručení neb dožádání o právní pomoc.¹³⁷

zu) Smlouva s Ukrajinou

Podle smlouvy s Ukrajinou platí, že jestliže je v řízení před justičním orgánem jedné smluvní strany potřebná osobní účast znalce, který má bydliště na území druhé smluvní strany, příslušný justiční orgán se prostřednictvím svého ústředního orgánu obrátí na ústřední orgán druhé smluvní strany a požádá o doručení předvolání. Předvolání nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se znalce k justičnímu orgánu. Znalec, který se bez ohledu na své občanství dobrovolně dostaví k justičnímu orgánu, nesmí být na území této smluvní strany stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, nesmí se na něm vykonat trest uložený soudem za trestný čin spáchaný před překročením hranice.

Této ochrany však znalec pozbyde, jestliže neopustí území té smluvní strany, na němž se nachází za uvedených podmínek, do 15 dnů poté, kdy mu justiční orgán, který projednával občanskou věc, sdělí, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této doby se však nezapočítává doba,

¹³⁷ Srov. čl. 16 Úmluvy mezi republikou Československou a republikou Tureckou o vzájemných stycích v soudních věcech občanských a obchodních., č. 75/1933 Sb.

po kterou znalec nemohl opustit území smluvní strany, kde se zdržoval na základě předvolání, z důvodů nezávislých na jeho osobě. Znalec má právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i na náhradu ušlého výdělku od justičního orgánu, který ho předvolal. Znalec má rovněž právo i na znalečné. V předvolání se musí uvést, jaká náhrada znalci náleží. Na žádost znalce mu justiční orgán, který ho předvolal, poskytne zálohu na úhradu částečné nebo plné výše těchto nákladů.

Smluvní strany si budou vzájemně poskytovat v souladu s právním řádem právní pomoc výkonem jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním znaleckých posudků, výsledkem účastníků, svědků a znalců a jiných osob a výkonem rozhodnutí justičních orgánů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, a které jsou opatřeny podpisem odpovědné osoby a otiskem úředního razítka, se použijí na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. Totéž platí i pro ověření podpisu občana, pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán. Listiny uvedené v odstavci 1 tohoto článku mají stejnou důkazní moc na územích obou smluvních stran.¹³⁸

zv) Smlouva s Uzbekistánem

Justiční orgány smluvních stran podle smlouvy s Uzbekistánem si vzájemně poskytují právní pomoc prováděním procesních a jiných úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, včetně: vydávání a zasílání dokladů, poskytování originálů nebo ověřených kopií příslušných dokladů a materiálů, včetně soudních, bankovních,

¹³⁸ Srov. čl. 7 až 9 a 18 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 77/2008 Sb. m. s., o sjednání Protokolu mezi Českou republikou a Ukrajinou, kterým se mění Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.

finančních, obchodních a jiných dokladů; provádění prohlídky, zajišťování věcí a dokladů, zabavování majetku, vydávání věcných důkazů; provádění ohledání a identifikace osob; vypracování znaleckých posudků; výslechu účastníků řízení, poškozených, obviněných, svědků, znalců; vydávání osob obviněných ze spáchání trestného činu, a rovněž k výkonu trestního rozsudku; zahájení a vedení trestního stíhání; doručování písemností.

Pokud to vyžaduje vyšetřování nebo soudní projednávání probíhající na území jedné smluvní strany, je možno z území druhé smluvní strany předvolávat svědky, poškozené, občanské žalobce, občanské odpůrce, jejich zákonné zástupce, znalce a tlumočníky. Svědek, poškozený, občanský žalobce, občanský odpůrce, jejich zákonní zástupci, jakož i znalec a tlumočník, kteří se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemohou být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíháni podle trestních ani správních předpisů, ani vzati do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením její státní hranice. Tyto osoby nemohou být rovněž trestně nebo správně stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich svědectvím nebo znaleckým posudkem ve věci, která je předmětem řízení.

Tyto osoby pozbydou ochrany podle odstavce 2, neopustí-li území dožadující smluvní strany do 15 dnů ode dne, kdy jim dožadující justiční orgán sdělí, že jejich další přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohly učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tyto osoby nemohly opustit území dožadující smluvní strany bez vlastního zavinění. Výdaje na cestu a pobyt v dožadujícím státě, jakož i ušlá mzda svědka, znalce, poškozeného, jeho zákonného zástupce a rovněž tlumočníka budou uhrazeny dožadující smluvní stranou. Znalci mají

nárok na odměnu za vypracování znaleckého posudku. V předvolání musí být uvedeny výdaje, na jejichž úhradu mají předvolané osoby právo. Těmto osobám vyplatí justiční orgán dožadující smluvní strany na požádání zálohu na krytí příslušných výdajů.

Předvolání poškozeného, občanského žalobce, občanského odpůrce, svědka, znalce nebo tlumočnicka s pobytem na území jedné smluvní strany k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohrůžku použití donucovacích prostředků pro případ, že se nedostaví. Listiny nebo jejich opisy, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny v předepsané formě nebo ověřeny justičním orgánem či zvláště k tomu pověřenou osobou v rámci jejich pravomoci a opatřeny otiskem úředního razítka, jsou na území druhé smluvní strany používány bez dalšího ověření.¹³⁹

zw) Smlouva s Velkou Británií (Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku)

Ve smlouvě s Velkou Británií se stanovuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, pokud takováto zvláštní forma

¹³⁹ Srov. čl. 5, 9 a 13 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/2003 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech.

neodporuje zákonům státu dožádaného, jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹⁴⁰

zx) Smlouva s Vietnamem

Podle smlouvy s Vietnamem si soudy, prokuratury a jiné orgány obou smluvních stran činné ve věcech občanských a trestních (dále jen „justiční orgány“) vzájemně poskytují právní pomoc za podmínek stanovených v této smlouvě. Justiční orgány si navzájem poskytují právní pomoc výkonem různých úkonů, zejména výslechem svědků, účastníků, obviněných nebo jiných osob, prováděním znaleckých důkazů, sepisováním, zasíláním a doručováním písemností. Znalec, který má bydliště na území jedné smluvní strany, není povinen se na předvolání orgánu druhé smluvní strany dostavit. Předvolání proto nesmí obsahovat žádné pohružky použití donucovacích opatření pro případ nedostavení se.

Znalec, který má bydliště na území jedné smluvní strany a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany,

¹⁴⁰ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a části Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

nesmí být bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany, nelze na něm vykonat trest za takový čin uložený ani nemůže být trestně stíhán nebo podroben omezení osobní svobody v souvislosti s předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany uvedené v odstavci 2 tohoto článku, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do 15 dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnost není již nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během které svědek nebo znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolané osoby mají nárok na náhradu svých výdajů na cestu a pobyt a ušlého výtěžku. Znalci mají kromě toho nárok na vyplacení znalečného. V předvolání bude uveden druh náhrady, na kterou mají zmíněné osoby nárok; na jejich žádost jim bude vyplacena záloha na krytí příslušných výdajů.¹⁴¹

6.2 Principy postavení znalců ve smlouvách o právní pomoci

V jednotlivých smlouvách o právní pomoci lze postavení znalce specifikovat pomocí několika principů. Smlouva od smlouvy se tyto principy mohou drobně odlišovat. Některé smlouvy výslovně zmiňují výsledek znalce nebo vypracování znaleckého posudku, některé ne.

¹⁴¹ Srov. čl. 2 a 9 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 98/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

6.2.1 Beztrestnost

Při dožádání je beztrestnost výkonu znalecké činnosti na území jiného státu ve smlouvách o právní pomoci upravena co do rozsahu jako osobní, věcná nebo časová. Okruh osob, kterých se beztrestnost týká, se nejčastěji stanovuje podle bydliště, občanství nebo pobytu. Ve většině případů je beztrestnost znalců obdobná jako u svědků. Z pohledu věcného se beztrestností rozumí, že je zakázáno postihovat předvolené znalce za skutky spáchané před překročením hranic dožadující strany. Některé smlouvy obsahují případně již uložené tresty. V některých případech je zaručena beztrestnost znalci i v souvislosti s úkony při zpracovávání znaleckého posudku. Časová beztrestnost je smlouvami omezena na sedm až patnáct dnů od doby, kdy znalci bylo sděleno, že jeho přítomnost v zemi dožádání již není nutná. Z tohoto pravidla existují výjimky (zamezení opuštění, dobrovolný návrat).

6.2.2 Předvolání

Jakákoliv pohrůžka použití donucení jednoho státu vůči občanovi jiného státu je považována z pohledu mezinárodního práva veřejného za porušení suverenity, proto v řadě smluv o právní pomoci je toto jednání výslovně zakázáno pro případy, že se znalec na základě předvolání nedostaví. Někdy se tato zásada vztahuje i na situaci, kdy se znalec již nachází na území dožadujícího státu, a upřesňují se pokyny pro procesní úkony.

6.2.3 Úřední osoba

Znalec podle některých smluv o právní pomoci může vystupovat jako úřední osoba, a to v případech, kdy dokument (znalecký posudek) potvrdí tak, že již není nutné další ověření ze strany druhého smluvního státu.

6.2.4 Znalečné

Ve většině smluv o právní pomoci je zakotveno právo znalce na úhradu jeho nákladů a znalečného. Na základě jeho žádosti lze podle většiny smluv o právní pomoci poskytnout částečnou nebo úplnou zálohu. Složení zálohy u některých smluv přímo podmiňuje provedení znaleckého důkazu. Někdy je přímo upraveno, že se do předvolání znalce musí uvést, jaké náhrady budou znalci poskytnuty. V některých případech jsou náklady na znalce vyňaty z ostatních nákladů a jsou hrazeny přímo dožadujícím státem či státem provádějícím znalecký důkaz.

7 Závěr

Shrneme-li poznatky z uvedené rigorózní práce, pak může konstatovat, že současná evropská legislativa neupravuje jednotně oblast znalectví. V České republice je činnost znalce upravena v zákoně o znalcích a tlumočnících ve znění prováděcí vyhlášky ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících a Organizačního pokynu ministra spravedlnosti, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost. Účelem úpravy je zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před orgány veřejné moci, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob. Upravují se podmínky výkonu znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, podmínky činnosti znaleckých ústavů, působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké činnosti a odpovědnost za správní delikty při výkonu znalecké činnosti. Znaleckou činnost mohou vykonávat pouze znalci zapsaní do seznamu znalců; znaleckou činnost vykonávají také ústavy. Osoby nezapsané do seznamu znalců mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny znalci jen výjimečně.

Český zákon o znalcích a tlumočnících nespécifikuje ani nepriviléguje žádnou oblast či znalecký obor. Znalcem podle tohoto zákona může být jakýkoliv specialista kterékoliv profese, vyžaduje-li si to situace. Vztahuje se tedy na všechny obory, kde je nutno podávat znalecký posudek, jako např. v lékařských, technických, psychologických i v ekonomických oborech. Oprávnění ke znalecké činnosti v současné době uděluje ministerstvo spravedlnosti, resp. příslušný krajský soud. Českou právní úpravu činnosti znalce v mezinárodním právu soukromém obsahuje zejména zákon o

mezinárodním právu soukromém a jednotlivé smlouvy o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána.

Oprávnění ke znalecké činnosti v současné době uděluje ministerstvo spravedlnosti, resp. příslušný krajský soud, nebo koncesní listinu vydává odhadci živnostenský úřad. Soudy, které fakticky řídily a vychovávaly experty pro oblast oceňování majetku, byly poplatné jiným společenským podmínkám. Tato koncepce již neodpovídá současným potřebám a je pro soudnictví pouze nechtěnou zátěží. Také vykonávání činnosti odhadce formou koncesované živnosti není vhodné, protože činnost odhadce nemá živnostenský charakter, ale má daleko blíže k daňovým poradcům, auditorům či advokátům nebo notářům. Proto by tato činnost měla být upravena zvláštním zákonem.

Úprava mezinárodní a Evropské unie pro oblast znalců je zakotvena zejména v Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních, nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech, Smlouvě o fungování Evropské unie, směrnici Evropského parlamentu a Rady o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, směrnici Evropského parlamentu a Rady o uznávání odborných kvalifikací a směrnici Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu. Haagská úmluva o důkazech umožňuje dožádání jednoho signatářského státu, který požaduje důkazy, jinému signatářskému státu, kde se nachází důkazy, bez použití konzulární a diplomatické cesty. Podle této Úmluvy z výkonu dožádání nemůže vzniknout povinnost k náhradě poplatků nebo nákladů, bez ohledu na jejich povahu. Dožádaný stát však může požadovat od dožadujícího státu náhradu odměn placených znalcům a nákladů spojených s použitím zvláštní formy vyžádané dožadujícím státem.

Dokazování podle nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech provádí soudní úředník nebo jiná osoba, například znalec, která je určena v souladu s právem členského státu dožadujícího soudu. Je-li zapotřebí znalecký posudek, může dožádaný soud před vyřízením žádosti požádat dožadující soud o přiměřenou záruku nebo zálohu na očekávané náklady. V ostatních případech nesmí být záruka nebo záloha podmínkou vyřízení žádosti.

Pro kontinentální právo (s výjimkou Kypru) je typická právní úprava mezinárodního práva soukromého v podobě závazných normativních aktů. Tradice common law se zaměřuje zejména na úpravu otázek souvisejících s procesním režimem s mezinárodním prvkem. Účinných smluv z pohledu České republiky, kde je upraveno postavení znalců v soukromoprávních věcech, je 50. Celkem je však v účinnosti smluv daleko více. Česká republika má v současnosti se 71 zeměmi sjednány (s některými i více druhů) smlouvy o právní pomoci (jsou nazvány i jako konzulární, rozhodčí, o vydávání zločinců, o předávání odsouzených k výkonu trestu apod.). V některých úmluvách o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních není však postavení znalců v soukromoprávních věcech vůbec řešeno. Ve smlouvách o právní pomoci se historicky vyskytují tři smlouvy, které tvoří právní úpravu pro nástupnické státy, které vznikly oddělením nebo rozpadem původních. Jsou to: Velká Británie (Austrálie, Bahamy, Fidži, Gambie, Jižní Afrika, Kanada, Keňa, Lesotho, Nauru, Nový Zéland, Svazijsko, Tonga, Velká Británie), bývalý Sovětský svaz (Bělorusko, Gruzie, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko) a bývalá Jugoslávie (Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo, Makedonie, Slovinsko, Srbsko). Celou polovinu všech smluv, které upravují postavení znalců v soukromoprávních věcech, tvoří tedy tyto původní tři smlouvy.

V jednotlivých smlouvách o právní pomoci lze postavení znalce specifikovat pomocí několika principů. Smlouva od smlouvy se tyto principy mohou drobně odlišovat. Některé smlouvy výslovně zmiňují výsledky znalce nebo vypracování znaleckého posudku, některé ne. Při dožádání je beztrestnost výkonu znalecké činnosti na území jiného státu ve smlouvách o právní pomoci upravena co do rozsahu jako osobní, věcná nebo časová. Okruh osob, kterých se beztrestnost týká, se nejčastěji stanovuje podle bydliště, občanství nebo pobytu. Ve většině případů je beztrestnost znalců obdobná jako u svědků. Z pohledu věcného se beztrestností rozumí, že je zakázáno postihovat předvolené znalce za skutky spáchané před překročením hranic dožadující strany. Některé smlouvy obsahují případně již uložené tresty. V některých případech je zaručena beztrestnost znalci i v souvislosti s úkony při zpracovávání znaleckého posudku. Časová beztrestnost je smlouvami omezena na sedm až patnáct dnů od doby, kdy znalci bylo sděleno, že jeho přítomnost v zemi dožádání již není nutná. Z tohoto pravidla existují výjimky (zamezení opuštění, dobrovolný návrat).

Jakákoliv pohrůžka použití donucení jednoho státu vůči občanovi jiného státu je považována z pohledu mezinárodního práva veřejného za porušení suverenity, proto v řadě smluv o právní pomoci je toto jednání výslovně zakázáno pro případy, že se znalec na základě předvolání nedostaví. Někdy se tato zásada vztahuje i na situaci, kdy se znalec již nachází na území dožadujícího státu, a upřesňují se pokyny pro procesní úkony. Znalec podle některých smluv o právní pomoci může vystupovat jako úřední osoba, a to v případech, kdy dokument potvrdí tak, že již není nutné další ověření ze strany druhého smluvního státu.

Ve většině smluv o právní pomoci je zakotveno právo znalce na úhradu jeho nákladů a znalečného. Na základě jeho žádosti lze podle většiny smluv o právní pomoci poskytnout částečnou nebo úplnou

zálohu. Složení zálohy u některých smluv přímo podmiňuje provedení znaleckého důkazu. Někdy je přímo upraveno, že se do předvolání znalce musí uvést, jaké náhrady budou znalci poskytnuty. V některých případech jsou náklady na znalce vyňaty z ostatních nákladů a jsou hrazeny přímo dožadujícím státem či státem provádějícím znalecký důkaz.

8 Seznam zkratk:

Nařízení Řím I	- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
Nařízení Řím II	- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
o.s.ř.	- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
OZ	- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Prováděcí vyhláška nebo VZZT	- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v platném znění.
EUEU SFEU	- Smlouva o fungování Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie C 83/47, 30.3.2010.
ZMPS	- zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZZT	- zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění

9 Seznam literatury

Články a monografie

- [1] BAUM, A., GARY, S. *Statutory Valuations. 2nd edition.* London: Routledge, 1992.
- [2] BELLINGER, B., Vahl, G. *Unternehmensbewertung in Theorie und Praxis.* Wiesbaden: Gabler, 1992.
- [3] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
- [4] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. I. díl.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- [5] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. II. díl.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- [6] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem.* Právník, 2006, č. 11, s. 1267-1301.
- [7] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
- [8] BLOCK, S. B., HIRT, G. A. *Foundations of Financial Management.* Illinois, USA: IRWIN Homewood, 1989.
- [9] BRADÁČ, A., KREJČÍŘ, P. a HALLEROVÁ, A. *Úřední oceňování majetku.* 1. vydání Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004.
- [10] BÜHNER, R. *Grenzüberschreitende Unternehmenszusammenschlüsse deutsche Unternehmen.* Stuttgart: Poeschel Verlag, 1991.
- [11] COENENBERG, A. G. *Unternehmensakquisition und Unternehmensbewertung.* Stuttgart: Schäffer-Poeschel, 1992.
- [12] COPELAND, T., KOLLER, T. a MURRIN, J. *Unternehmenswert.* Frankfurt: Campus, 2002.
- [13] COPELAND, T., KOLLER, T. a MURRIN, J. *Valuation, Measuring and Managing the Value of Companies. Second edition.* New York: John Wiley & Sons, Inc., 1996.
- [14] DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- [15] GRANT, J. L. *Foundations of Economic Value Added.* Pennsylvania: By Frank J. Fabozzi Associates, 1997.
- [16] GÖSCHE, A. *Mergers & Acquisitions im Mittelstand.* Wiesbaden:

Gabler, 1991.

[17] GRÜNWALD, E., GRÜNWALD, S. *Bonitätsanalyse in Firmenkundengeschäft*. Stuttgart: Poeschel Verlag, 1999.

[18] HEBLING, C. *Unternehmensbewertung und Steuer*. Düsseldorf: 1995.

[19] JOKL, M. V., JOKL, M. P. a JOKL, D. J. *Teorie oceňování nemovitostí*. 1. vydání Praha: Vysoká škola ekonomická - Institut oceňování majetku, 1999.

[20] KOLB, R. W., RODRÍGUES, R. J. *Principles of Finance*. Toronto: D.C. Health and Company, 1992.

[21] KREMEROVÁ, P. *České koncernové právo de lege ferenda v kontextu současné praxe a evropské harmonizace*. Právní rozhledy, 2003, č. 2.

[22] KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015.

[23] KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

[24] KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a ZUNT, V. *Úvod do práva mezinárodního obchodu*. 1. vydání Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003.

[25] MANDL, G., RABEL, K. *Unternehmensbewertung*. Wien: Ueberreuter, 1997.

[26] MAŘÍK, M. *Metody oceňování podniku: proces ocenění - základní metody a postupy*. 3. vydání Praha: Ekopress, 2011.

[27] MILLINGTON, A.F. *An Introduction to Property Valuation*. 4th edition London: The Estates Gazette, 1994.

[28] MOXTER, A. *Grundsätze ordnungsmässiger Unternehmensbewertung*. Wiesbaden: Gabler, 1983.

[29] PEEMÖLLER, V. H. *Praxishandbuch der Unternehmensbewertung*. Berlin: nwb, 2001.

[30] POLÁČEK, B., ATTL, J. *Posudek znalce a podnik*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.

[31] ROZEHNALOVÁ, N. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2010.

[32] RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, s. 14-35.

[33] SIEBEN, G., SIELAFF, M. *Unternehmensakquisition*. Stuttgart: Poeschel, 1989.

[34] STEWART, G. B. *The Quest for Value*. New York: HarperCollins, 1991.

- [35] ŠÁTEK, V. *Soudní znalci a novela obchodního zákoníku*. Právní rádce, 1997, č. 5.
- [36] VOGELS, M. *Grundstuecks- und Gebaeudebewertung – marktgerecht*. Wiesbaden: Bauverlag, 1982.
- [37] VYKLICKÝ, R. *Právní úprava soudních znalců a tlumočnicků*. Praha: Parlamentní institut, 2004.
- [38] WÄLDE, T., SABAHI, B. *Compensation, Damages and Valuation in International Investment Law*. Transnational Dispute Management, 6/2007.
- [39] WESTON, J. F., CHUNG, K. S. a HOAG, S. E. *Mergers, Restructuring and Corporate Control*. USA: Prentice Hall, 1990.
- [40] ZIMMERMANN, P. *Praktiker-Kommentar zur Wertermittlungsverordnung*. München, Berlin: WertV 88, 1998.

Prameny legislativní a obdobné

- [1] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.
- [2] Smlouva o fungování Evropské unie.
- [3] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských EU, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 21/2007 Sb. m. s., kterým se doplňuje sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských EU, podepsané v Lucemburku dne 14. dubna 2005.
- [4] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).
- [5] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

- [6] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.
- [7] Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v platném znění.
- [8] Organizační pokyn ministra spravedlnosti č.j. 41/2010-OD-ZN, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.
- [9] Sněmovní tisk 322/0. Poslanecká sněmovna 2011. Novela zákona o znalcích a tlumočnících.
- [10] Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění.
- [11] Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (s účinností od 1.1.2014).
- [12] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních - Convention on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters (Hague Evidence Convention).
- [13] Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001/ES z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.
- [14] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby.
- [15] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací.
- [16] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.
- [17] КОДЕКС НА МЕЖДУНАРОДНОТО ЧАСТНО ПРАВО, 2005.
- [18] Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato, 1995.
- [19] Törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról, 1979.
- [20] Code of Organisation and Civil Procedure, 1855.
- [21] Zivilprozessordnung, 1950.
- [22] Kodeks postępowania cywilnego, 1964.

- [23] Legea nr. 105/1992, cu privire la reglementarea raporturilor de drept international privat.
- [24] Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002.
- [25] Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002.
- [26] Zákon č. 97/1963 Z.z., o medzinárodnom práve súkromnom a procesním.
- [27] Código Civil español, 1889.
- [28] Закон України Про міжнародне приватне право, 2004.
- [29] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním (společně s dalšími smlouvami týkajícími se konkrétních území).
- [30] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.
- [31] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.
- [32] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 44/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[33] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 97/1960 Sb., o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[34] vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 17/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[35] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 208/1933 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na území soustátí Australského, počítajíc v to území Papua a ostrov Norfolk a mandátní území Nové Guineje a Nauru, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním upravená výměnou not z roku 1972.

[36] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění

vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

[37] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 59/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Belgickým královstvím o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

[38] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 3/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[39] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

[40] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[41] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 508/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[42] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 76/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a

Jemenskou lidovou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[43] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[44] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 12/1929 Sb., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924, č. 70 Sb. z. a n. z r. 1926, o právní pomoci ve věcech občanských, na dominium kanadské, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[45] Sdělení ministra zahraničních věcí č. 93/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[46] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 80/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[47] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 96/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kyperskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[48] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 63/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[49] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech

[50] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 47/1936 Sb., o přístupu dominia Nového Zélandu k dodatkové úmluvě mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Severního Irska ze dne 15. února 1935 o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[51] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, ve znění redakčního sdělení č. 206/1989 Sb., o opravě chyb.

[52] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 9/1963 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem.

- [53] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 1/1996 Sb., o sjednání Smlouvy o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem.
- [54] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 102/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Řeckou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.
- [55] Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech.
- [56] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 8/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.
- [57] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 6/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských.
- [58] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 40/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání, s Dodatkovým protokolem.
- [59] Úmluva mezi republikou Československou a republikou Tureckou o vzájemných stycích v soudních věcech občanských a obchodních., č. 75/1933 Sb.
- [60] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 77/2008 Sb. m. s., o sjednání Protokolu mezi Českou republikou a Ukrajinou, kterým se mění Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.
- [61] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/2003 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech.
- [62] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 98/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.
- [63] Pravidla UNCITRAL pro rozhodčí řízení (2013) - *UNCITRAL Arbitration Rules 2013*.

[64] Pravidla rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory (2012) - *ICC Rules of Arbitration*.

[65] Pravidla Mezinárodní advokátní asociace o dokazování v mezinárodní arbitráži (2010) - *IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration*.

Internetové zdroje

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:jl0006&from=CS>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:116027&from=CS>

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=322&CT1=0>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R1206:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004L0018:20090101:CS:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:cs:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF>

http://econ.bg/Нормативни-актове/КОДЕКС-НА-МЕЖДУНАРОДНОТО-ЧАСТНО-ПРАВО_1.1_i.157988_at.5.html

<http://www.altalex.com/index.php?idnot=1178>

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97900013.TVR

<http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8577>

<http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>

<http://www.lex.pl/akt-prawny/-/akt/dz-u-64-43-296-u>

http://www.euroavocatura.ro/legislatie/393/Legea_nr__105_1992,_cu_privire_la_reglementarea_raporturilor_de_drept_international_privat
<http://www.gpkodeks.ru/>
<http://www.zakonrf.info/apk/256/>
<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1963-97>
<http://civil.udg.es/normacivil/estatal/cc/indexcc.htm>
http://kodeksy.com.ua/pro_mizhnarodne_privatne_pravo/statja-13.htm
<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-2013/UNCITRAL-Arbitration-Rules-2013-e.pdf>
<http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/ICC-Rules-of-Arbitration/>
http://www.ibanet.org/ENews_Archive/IBA_30June_2010_Enews_Taking_of_Evidence_new_rules.aspx

Judikatura

Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 26/1987
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 153/2004
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4.2.2004, sp. zn. 6 A 57/2002
Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 A 160/1999
Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 41/1993
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 324/2005
Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 1/1998-II
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmz 38/1992
Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 5/1985
Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 20/1980
Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmo 186/2006
Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 2 Cz 18/1972

10 Abstrakt

Shrneme-li poznatky z uvedené rigorózní práce, pak může konstatovat, že současná evropská legislativa neupravuje jednotně oblast znalectví. V České republice je činnost znalce upravena v zákoně o znalcích a tlumočnících ve znění prováděcí vyhlášky ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících a Organizačního pokynu ministra spravedlnosti, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost.

Českou právní úpravu činnosti znalce v mezinárodním právu soukromém obsahuje zejména zákon o mezinárodním právu soukromém a jednotlivé smlouvy o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána.

Úprava mezinárodní a Evropské unie pro oblast znalců je zakotvena zejména v Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních, nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech, Smlouvě o fungování Evropské unie, směrnici Evropského parlamentu a Rady o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, směrnici Evropského parlamentu a Rady o uznávání odborných kvalifikací a směrnici Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu. Haagská úmluva o důkazech umožňuje dožádání jednoho signatářského státu, který požaduje důkazy, jinému signatářskému státu, kde se nachází důkazy, bez použití konzulární a diplomatické cesty.

Pro kontinentální právo (s výjimkou Kypru) je typická právní úprava mezinárodního práva soukromého v podobě závazných normativních aktů. Tradice common law se zaměřuje zejména na úpravu otázek souvisejících s procesním režimem s mezinárodním prvkem. Účinných smluv z pohledu České republiky, kde je upraveno

postavení znalců v soukromoprávních věcech, je 50. Celkem je však v účinnosti smluv daleko více.

V jednotlivých smlouvách o právní pomoci lze postavení znalce specifikovat pomocí několika principů. Smlouva od smlouvy se tyto principy mohou drobně odlišovat.

Při dožádání je beztretnost výkonu znalecké činnosti na území jiného státu ve smlouvách o právní pomoci upravena co do rozsahu jako osobní, věcná nebo časová. Z pohledu věcného se beztretností rozumí, že je zakázáno postihovat předvolené znalce za skutky spáchané před překročením hranic dožadující strany.

Časová beztretnost je smlouvami omezena na sedm až patnáct dnů od doby, kdy znalci bylo sděleno, že jeho přítomnost v zemi dožádání již není nutná. Z tohoto pravidla existují výjimky (zamezení opuštění, dobrovolný návrat).

Jakákoliv pohrůzka použití donucení jednoho státu vůči občanovi jiného státu je považována z pohledu mezinárodního práva veřejného za porušení suverenity, proto v řadě smluv o právní pomoci je toto jednání výslovně zakázáno pro případy, že se znalec na základě předvolání nedostaví.

Někdy se tato zásada vztahuje i na situaci, kdy se znalec již nachází na území dožadujícího státu, a upřesňují se pokyny pro procesní úkony. Znalec podle některých smluv o právní pomoci může vystupovat jako úřední osoba, a to v případech, kdy dokument potvrdí tak, že již není nutné další ověření ze strany druhého smluvního státu.

Klíčová slova: institut znalce, mezinárodní právo soukromé, evropská legislativa

11 Abstract

If we sum up the findings from the stipulated thesis, then it can be stated that current European legislation does not regulate the field of expertise in a uniform manner. In the Czech Republic, the activity of the expert witness is regulated for in the Act on Expert Witnesses and Interpreters as amended by the implementing decree of the Ministry of Justice for implementation of the Act on Expert Witnesses and Interpreters and Organisational instruction of the Minister of Justice, which regulates procedure on handling of applications for registration in the list of institutions qualified to perform the activity of an expert witness.

Czech legislation for the activity of an expert witness in international private law is especially contained in the Act on International Private Law and individual treaties on legal assistance which the Czech Republic is bound by.

International regulations and the regulations of the European Union for the field of expert witnesses is especially enshrined in the Convention on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters, the Regulation on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters, the Treaty on the Functioning of the European Union, the Directive of the European Parliament and of the Council on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts, the Directive of the European Parliament and of the Council on the recognition of professional qualifications and the Directive of the European Parliament and of the Council on service in the internal market. The Hague Evidence Convention allows for request by one signatory country which is

requesting evidence to be sent to another signatory country where evidence is to be found without using consulatory and diplomatic paths.

Typical for continental law (with the exception of Cyprus) is legal regulation of international private law in the form of binding normative acts. The tradition of common law is especially focused on regulation of matters relating to a procedural regime with an international element. From the point of view of the Czech Republic, there are 50 effective treaties where the standing of expert witnesses in private law cases is regulated for. In total there are many more effective treaties.

In the individual treaties on legal assistance the legal position of an expert witness can be specified using several principles. These principles can vary slightly from one treaty to another.

In terms of a request, the immunity of performance of the activity of the expert witness within the territory of a different country is regulated for in treaties on legal assistance in terms of scope as personal, substantive or in terms of time. From a substantive point of view, immunity is understood to mean that it is forbidden to punish a summonsed expert witness for facts committed before he or she crosses the border of the country making the request. The time limit for immunity is limited by the treaties to a period of seven to fifteen days from the time when it was communicated to the expert witness that his or her presence in the country making the request is no longer necessary. There are exceptions to this rule.

Any threat of use of coercion by one country against the citizen of another country is regarded, from the point of international public law, as infringement of sovereignty and this is why in several treaties on

legal assistance this behaviour is explicitly forbidden for cases when the expert witness fails to make an appearance in court when summonsed.

Sometimes this principle also applies to a situation in which the expert witness is already within the territory of the requesting state and the directives for procedural acts are being specified. According to some treaties on legal assistance, the expert witness can act as an official. This applies to situations when the document is certified in a way that it doesn't require further authentication from the other party (country) to the treaty.

Key words: The institution of the expert witness, International private law, European legislation